

Onderwijskunde

Faculteit Gedragwetenschappen
Universiteit Twente

Uitgave:

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

© 2012 QANU / Q314a

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

Inhoud

Rapport over de bachelor- en de masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Twente..... 5

Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling.....	5
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie.....	7
Samenvattend oordeel	9

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling.....	13
--	----

Bijlagen..... 33

Bijlage 1: Curricula vitae van de leden van de visitatiecommissie.....	35
Bijlage 2: Bezoekprogramma.....	39
Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader.....	41
Bijlage 4: Eindkwalificaties.....	45
Bijlage 5: Curricula	47
Bijlage 6: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen.....	51
Bijlage 7: Bestudeerde bijlagen en documenten.....	53
Bijlage 8. Onafhankelijkheidsverklaringen.....	55

Dit rapport is vastgesteld op 13 september 2012.

Rapport over de bacheloropleiding en masteropleiding Onderwijskunde van de Universiteit Twente

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding: Onderwijskunde
Registratienummer CROHO: 56613
Niveau van de opleiding: bachelor
Oriëntatie van de opleiding: wo
Aantal studiepunten: 180 EC
Afstudeerrichtingen: *Curriculum*
Instructie
Toetsing & Assessment
HRD
Organisatie & Management
Locatie(s): Enschede
Variant(en): voltijd
Vervaldatum accreditatie: 31 december 2013

Masteropleiding Onderwijskunde

Naam van de opleiding: Educational Science and Technology (EST)
Registratienummer CROHO: 60023
Niveau van de opleiding: master
Oriëntatie van de opleiding: wo
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: *CIMA: Curriculum, Instruction and Media Applications*
EMEA: Educational Management, Evaluation and Assessment
HRD: Human Resource Development
Locatie(s): Enschede
Variant(en): voltijd, deeltijd
Vervaldatum accreditatie: 31 december 2013

Het bezoek van de visitatiecommissie Onderwijskunde aan de Faculteit Gedragswetenschappen van de Universiteit Twente vond plaats op 5 juni 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling: Universiteit Twente
Status van de instelling: Bekostigd
Resultaat instellingstoets: Nog niet beschikbaar

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleiding zijn opgenomen in Bijlage 6.

Samenstelling van de commissie

De beoordeling van de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding Educational Science & Technology (EST) van de Universiteit Twente valt binnen de clusterbeoordeling Onderwijskunde, waarvoor in 2012 in totaal acht opleidingen worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling Onderwijskunde is samengesteld uit negen leden:

- prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer, hoogleraar Learning and Instruction en onderzoeksdirecteur van de afdeling Educational Development and Research, Universiteit Maastricht (voorzitter);
- prof. dr. P. Van Petegem, gewoon hoogleraar Onderwijskunde, Universiteit Antwerpen;
- prof. dr. M. Valcke, hoogleraar Instructional Sciences en hoofd van de afdeling Educational Studies, Universiteit Gent;
- prof. dr. J. Elen, gewoon hoogleraar Onderwijs- en Opleidingskunde en vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen, KU Leuven;
- prof. dr. R.H. Mulder, hoogleraar Educational Science, University of Regensburg;
- drs. G.A.B. Zandsteeg, senior consultant bij TriamFloat;
- drs. S. Langerak, business manager bij TriamFloat;
- P.J. Smits, student bacheloropleiding Onderwijskunde, Universiteit Twente;
- T. Hoogerwaard BSc, student masteropleiding Onderwijskunde, Universiteit Utrecht.

De Curricula Vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

Voor ieder bezoek werd op basis van eventuele belangenconflicten, expertise en beschikbaarheid een (sub)commissie samengesteld, bestaande uit vijf commissieleden. Om de consistentie binnen het cluster te waarborgen heeft de voorzitter, prof. dr. J. G. Van Merriënboer, alle bezoeken bijgewoond. Omdat er voor het bezoek aan de Open Universiteit sprake zou zijn van een belangenconflict was prof. dr. J. G. Van Merriënboer tijdens dit bezoek als toehoorder aanwezig. Ook prof. dr. P. Van Petegem heeft alle bezoeken bijgewoond.

Coördinator van de clustervisitatie Onderwijskunde was mw. N.M. Verseput MSc, medewerker van QANU. Zij was tevens de projectleider van het bezoek aan de Universiteit van Amsterdam en de Open Universiteit. Tijdens de overige bezoeken aan de Universiteit Utrecht, Universiteit Twente en de Rijksuniversiteit Groningen was drs. T. Busing als projectleider aanwezig. Ook de projectleiders speelden een belangrijke rol in het bewaken van de consistentie. De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders om de beoordelingen op elkaar af te stemmen. De betrokken projectleiders hebben alle rapporten gelezen.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 23 februari 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifieke Referentiekader Onderwijskunde besproken. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 3 van dit rapport.

Bij ontvangst van de zelfstudies van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de zelfstudies en formuleerden vragen die aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen tot een samengesteld document. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de zelfstudies lazen de commissieleden gezamenlijk minimaal vijftien scripties per opleiding.

Visitatiebezoeken

Een overzicht van het bezoekprogramma is opgenomen als Bijlage 2 bij dit rapport. Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, studenten, docenten, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten en begeleiders van beide opleidingen. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie. Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van het bezoek gebruikt voor een discussie over de beoordeling van de opleidingen en voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Beslisregels

De visitatie is uitgevoerd conform de beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (versie van november 2011). In dit accreditatiestelsel is zowel voor de beoordeling op standaardniveau als voor de algemene conclusie over de opleiding als geheel een vierpuntsschaal voorgeschreven (onvoldoende, voldoende, goed, excellent). De commissie heeft de beoordelingschalen van de NVAO gevolgd. Deze zijn:

- de beoordeling ‘onvoldoende’ wijst erop dat een standaard, of de opleiding, niet aan de gangbare basiskwaliteit voldoet en op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen vertoont;
- de beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en over de volle breedte een acceptabel niveau vertoont;

- de beoordeling ‘goed’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit;
- de beoordeling ‘excellent’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uit stijgt boven de gangbare basiskwaliteit en als een (inter)nationaal voorbeeld geldt.

Uitgangspunt van de beoordeling is ‘voldoende’, waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel ‘voldoende’ toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Bijzonderheden van het bezoek aan de Universiteit Twente

Het bezoek aan de Universiteit Twente vond plaats op 5 juni 2012 in Enschede. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 2 van dit rapport. Van het spreekuur is door één student gebruik gemaakt.

De commissie die de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding EST van de Universiteit Twente beoordeelde bestond uit:

- prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer, hoogleraar Learning and Instruction en onderzoeksdirecteur van de afdeling Educational Development and Research, Universiteit Maastricht (voorzitter);
- prof. dr. P. Van Petegem, gewoon hoogleraar Onderwijskunde, Universiteit Antwerpen
- prof. dr. M. Valcke, hoogleraar Instructional Sciences en hoofd van de afdeling Educational Studies, Universiteit Gent;
- drs. G.A.B. Zandsteeg, senior consultant bij TriamFloat;
- T. Hoogerwaard BSc, student masteropleiding Onderwijskunde, Universiteit Utrecht.

De commissie werd ondersteund door drs. T. Buising.

Het College van Bestuur van de Universiteit Twente en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de twee genoemde opleidingen.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde eindniveau van de opleiding heeft de commissie voorafgaand en tijdens de visitatie meerdere producten beoordeeld. Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en voorzitter van de visitatiecommissie voor zowel de bacheloropleiding als de masteropleiding vijftien scripties geselecteerd (zie Bijlage 7). De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studie jaren. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers.

Samenvattend oordeel over de kwaliteit van de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding Educational Science & Technology

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Onderwijskunde over de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding Educational Science & Technology (EST) aan de Universiteit Twente. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de zelfstudie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor beide opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, is de commissie tot het oordeel gekomen dat beide opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die de voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Tijdens de voorbereidingen op de visitatie is duidelijk geworden dat de bacheloropleiding Onderwijskunde wordt opgeheven. In studiejaar 2012-2013 stroomt de laatste groep studenten in. Onderdelen van de opleiding worden ondergebracht bij de bacheloropleiding Psychologie. De verwachting is dat studenten die geïnteresseerd zijn in onderwijskunde 70 EC aan onderwijskundige vakken kunnen volgen. Om in te kunnen stromen in de masteropleiding EST dienen studenten in ieder geval de vrije keuzeruimte in te vullen met onderwijskundige vakken. De commissie wil er voor pleiten dat het unieke ontwerpgerichte karakter van de bacheloropleiding en de uitwerking daarvan in het didactisch concept (met workshops en ateliers) behouden blijft in deze nieuwe structuur.

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor de bacheloropleiding Onderwijskunde als **goed**.

De commissie beoordeelt Standaard 1 voor de masteropleiding EST als **voldoende**.

De commissie is nagegaan of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen Onderwijskunde aan de Universiteit Twente wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie zijn geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen. Zij heeft de eindkwalificaties in dat kader afgezet tegen het Domeinspecifiek Referentiekader en het profiel en de oriëntatie van de opleidingen.

De commissie concludeert dat het Domeinspecifiek Referentiekader Onderwijskunde een adequaat beeld schetst van het kennisdomein onderwijskunde, de daarbinnen vallende relevante thema's op micro-, meso- en macroniveau en de algemene kennis en vaardigheden waarover afgestudeerden zouden moeten beschikken. Zij zou de instellingen aan willen raden om enkele actuele thema's nadrukkelijker te expliciteren, en de toegevoegde waarde van universitaire onderwijskundige opleidingen in Nederland en hun positionering ten opzichte van buitenlandse opleidingen sterker neer te zetten. Ondanks deze aanbeveling biedt het kader voldoende houvast om te verifiëren of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

De commissie concludeert dat de eindkwalificaties van beide opleidingen aansluiten op het Domeinspecifiek Referentiekader en de aanvullingen die zij hierop heeft gedaan. Daarmee voldoen de eindkwalificaties aan de eisen die aan een afgestudeerde onderwijskundige op wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. Ook stelt de commissie vast dat de

eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie van de Twentse opleidingen Onderwijskunde.

De commissie heeft een duidelijk beeld gekregen van het Twentse ontwerpprofiel. Met name voor de bacheloropleiding is dit profiel zeer helder uitgewerkt, waarbij zowel de wetenschappelijke als de beroepsoriëntatie voldoende aandacht krijgen. Het kenmerkende Twentse profiel wordt door alumni en het werkveld herkend. De commissie vindt het belangrijk dat dit profiel ook in de nieuwe situatie, waarbij de opleiding gedeeltelijk ingebed wordt in de opleiding Psychologie, gehandhaafd blijft en bewaakt wordt. Ook het profiel van de masteropleiding is ontwerpgericht. Het is de commissie echter opgevallen dat in de HRD track het ontwerpgerichte karakter wat minder goed uit de verf komt. Met het oog op de toekomst van beide opleidingen raadt de commissie aan het ontwerpgerichte profiel te blijven handhaven, te expliciteren en te bewaken.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De commissie beoordeelt Standaard 2 voor de bacheloropleiding Onderwijskunde als **goed**.
De commissie beoordeelt Standaard 2 voor de masteropleiding EST als **voldoende**.

De commissie concludeert dat de programma's, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de eindkwalificaties van beide programma's te realiseren.

De commissie is onder de indruk van de doordachte invulling van het bachelorcurriculum. Zij is van mening dat de bacheloropleiding een logische opbouw en variatie in vakken kent. Het ontwerpgerichte profiel is duidelijk vertaald en zichtbaar in het programma. Er wordt een logisch onderscheid gemaakt in funderende vakken, de ontwerpleerlijn, de onderzoeksleerlijn en academische vaardigheden en verbreding. De Ateliers spelen een belangrijke rol in de integratie van de geleerde kennis en vaardigheden. De wetenschappelijke- en beroepsoriëntatie van de bacheloropleiding is goed uitgewerkt in het curriculum en de vakken. De wetenschappelijke oriëntatie komt naar voren in de methoden en statistiek vakken die gedurende de gehele opleiding plaatsvinden. In de Ateliers werken studenten (in groepjes) aan authentieke opdrachten voor externe opdrachtgevers.

De commissie stelt vast dat ook de masteropleiding een voldoende logische opbouw heeft. Ze constateert wel dat er verschillen zijn tussen de tracks. In de CIMA track is het ontwerpgerichte profiel zichtbaar aanwezig, in de andere twee tracks vindt de commissie het profiel minder expliciet terug. In de nieuwe HRD track zal een aantal ontwerpgerichte vakken opgenomen worden. De commissie vindt dit belangrijk en raadt de opleiding aan te waarborgen dat het Twentse ontwerpgerichte profiel gewaarborgd en zichtbaar blijft.

Het didactisch concept van de opleidingen kent een aantal unieke kenmerken, in de vorm van de ateliers en de workshops. De commissie wil er voor pleiten dat deze kenmerkende onderdelen van het ontwerpgerichte karakter van de opleiding behouden blijven in de nieuwe gedeeltelijke inbedding van de bacheloropleiding in de opleiding Psychologie en in de nieuwe mastertracks. De voorzieningen en studieondersteuning zijn volgens de commissie adequaat, ook voor de internationale studenten. De rendementen van beide opleidingen kunnen verbeterd worden.

De commissie concludeert dat er sprake is van een adequate staf bestaande uit voldoende en gepromoveerde docenten. Daarnaast is vanuit de faculteit oog voor het professionaliseren van docenten en worden docenten actief betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs. Door

reorganisaties is de beschikbare staf voor het HRD domein gekrompen. Gezien de belangstelling van studenten voor dit domein, acht de commissie dit niet wenselijk. De commissie vindt dit een belangrijk punt van zorg en raadt aan te investeren in met name senior stafleden voor dit domein.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie beoordeelt Standaard 3 voor beide opleidingen als **voldoende**.

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij concludeert dat er sprake is van een adequaat systeem van toetsing en is er van overtuigd dat er voldoende valide en betrouwbaar wordt getoetst of studenten de eindkwalificaties behaald hebben. Het verdient volgens de commissie aanbeveling voor de bachelor- en mastereindopdracht een apart beoordelingsformulier te hanteren en daarop de weging van de verschillende onderdelen meer zichtbaar te maken. Ook vindt de commissie het wenselijk dat de opleiding eenduidig beleid formuleert over de taal waarin toetsen en scripties gemaakt dienen te worden. De commissie is onder de indruk van de werkzaamheden van de examencommissie. De examencommissie heeft een actieve rol in het jaarlijks beoordelen van toetsen en scripties.

Om het eindniveau van de studenten te behalen heeft de commissie scripties ingezien van de bacheloropleiding en de masteropleiding. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie (stageverslagen van de masteropleiding) en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van beide opleidingen stelt zij vast dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	Goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	Goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	Goed

Masteropleiding EST- voltijd- en deeltijdvariant

De commissie beoordeelt de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 13 september 2012

prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer

drs. T. Buising

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

1.1. Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het landelijk vastgestelde Domeinspecifiek Referentiekader (1.1.1.). Vervolgens wordt ingegaan op het profiel en de oriëntatie (1.1.2.) en de eindkwalificaties (1.1.3.) van de opleidingen Onderwijskunde aan de Universiteit Twente.

In de voorbereidingen op de visitatie is duidelijk geworden dat de bacheloropleiding Onderwijskunde met ingang van 2013 opgeheven wordt. De zittende studenten en de instroom van 2012 kunnen de opleiding afronden volgens het huidige curriculum. Tijdens de visitatie is duidelijk geworden dat de bacheloropleiding gedeeltelijk zal worden ingebed in de bacheloropleiding Psychologie.

1.1.1. Domeinspecifiek Referentiekader

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Onderwijskunde hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 3). Hierover heeft afstemming plaatsgevonden via de Kamer Pedagogiek en Onderwijskunde van het landelijk disciplineoverleg Sociale Wetenschappen.

De commissie heeft vastgesteld dat het kader een adequaat beeld schetst van het kennisdomein onderwijskunde, waarbij relevante thema's uitgewerkt zijn op micro-, meso- en macroniveau. Daarnaast wordt helder uiteengezet over welke specifieke kennis en vaardigheden onderwijskundigen over het algemeen zouden moeten beschikken.

De commissie mist in de domeinbeschrijving een signalering van trends. Zo is het thema kwaliteitszorg (op mesoniveau) niet expliciet terug te vinden, terwijl aandacht voor kwaliteitszorg in de praktijk sterk opkomend is. Volgens de commissie komt dit thema wel voldoende aan bod binnen de vertaling naar kennis en vaardigheden; zij is bij het bestuderen van de eindkwalificaties dan ook nagegaan of voldoende aandacht bestaat voor het thema kwaliteitszorg. Andere thema's, met name gericht op de toeleverende disciplines als economie, recht en neurowetenschap, worden wel beschreven, maar zijn niet uitgewerkt in specifieke kennis- en vaardigheden. Ook deze thema's heeft de commissie meegenomen bij het bestuderen van de eindkwalificaties in het licht van de domeinbeschrijving. Als laatste is zij ook steeds nagegaan in welke mate aandacht is voor de thema's onderwijspsychologie en internationalisering.

Daarnaast is de commissie nagegaan hoe de instellingen zichzelf positioneren binnen Europa en de rest van de wereld. Zij stelt vast dat er sprake is van meer verwantschap tussen de Nederlandse opleidingen Onderwijskunde en opleidingen Educational Sciences in het buitenland dan in het kader wordt gesuggereerd. De commissie adviseert de instellingen om

deze raakvlakken op te zoeken en relevante relaties te benutten, bijvoorbeeld door internationale studenten aan te trekken om zo de over het algemeen kwetsbaar lage instroom te verhogen.

Als laatste zou de commissie graag meer inzicht hebben in de landelijke visie die bestaat op de toegevoegde waarde en het belang van universitaire onderwijskunde-opleidingen, zowel maatschappelijk als wetenschappelijk. Zij suggereert om naast de klassieke beschrijving van kennis en vaardigheden ook te denken aan een beschrijving van te ontwikkelen competenties, waardoor het doel van de opleidingen helder in kaart gebracht kan worden. De deels opleidingsspecifieke competenties kunnen volgens de commissie tevens bijdragen aan het creëren van een helder profiel voor de opleidingen zelf en voor (aankomende) studenten, en inzage geven in de bestaande accenten van en verschillen tussen de opleidingen Onderwijskunde in Nederland.

1.1.2. Profiel en oriëntatie

In de zelfstudie wordt beschreven dat de bacheloropleiding Onderwijskunde aan de Universiteit Twente een specifiek ontwerpgericht profiel heeft. Een afgestudeerde Twentse bachelorstudent kan basale onderwijskundige problemen op micro-, meso- en macroniveau herkennen en analyseren. Daarnaast kan de afgestudeerde een interventie ontwerpen en de effecten daarvan evalueren. In de zelfstudie wordt beschreven dat de bacheloropleiding doorstroom naar een onderwijskundige masteropleiding en een functie als junior onderwijskundige in een organisatie mogelijk maakt. De opleiding is gericht op het scholen van onderzoeksvaardige onderwijskundige ontwerpers op bachelorniveau. Hierbij wordt opgemerkt dat het merendeel van de studenten na de bacheloropleiding kiest voor een masteropleiding.

Ook de masteropleiding EST heeft een multidisciplinair ontwerpgericht profiel. De opleiding heeft volgens de zelfstudie als doelstelling het afleveren van wetenschappelijk geschoolde, onderzoeksbekwame, zelfstandige en kritische onderwijskundige ontwerpers, onderzoekers of adviseurs, die een bijdrage kunnen leveren aan het vakgebied van de onderwijskunde als geheel en het deelgebied waarop zij zich specialiseren. In zowel de bachelor- als de masteropleidingen worden studenten opgeleid voor drie rollen: onderzoeker, ontwerper en adviseur.

De alumni met wie de commissie gesproken heeft, herkennen zich met name in het ontwerpgerichte profiel van de bacheloropleiding. Het profiel van de tracks in de masteropleiding verschilt. Alumni vinden de CIMA en EMEA tracks ontwerpgericht, de HRD track is wat hen betreft meer gericht op onderzoek. De alumni hebben opgemerkt dat het ontwerpgerichte profiel van de Twentse opleidingen ook herkend wordt door het werkveld.

De commissie is van mening dat de bacheloropleiding een helder ontwerpgericht profiel heeft, met zowel een wetenschappelijke als een beroepsgerichte oriëntatie. De commissie vindt het belangrijk dat dit profiel ook in de nieuwe situatie, waarbij de opleiding gedeeltelijk ingebed wordt in de opleiding Psychologie, gehandhaafd blijft en bewaakt wordt. Ten aanzien van de masteropleiding constateert de commissie dat het ontwerpgerichte profiel wat minder expliciet aanwezig is, met name in de HRD track. De commissie raadt de opleiding aan het Twentse ontwerpgerichte profiel in alle tracks van de masteropleiding expliciet te benoemen en bewaken.

1.1.3. Eindkwalificaties

De eindkwalificaties van beide opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 4. Voor de voltijd- en deeltijdvariant van de masteropleiding gelden dezelfde eindkwalificaties.

De commissie is nagegaan of de eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie geschetst door de opleidingen en op het Domeinspecifiek Referentiekader en de aanvullingen die de commissie daarop heeft gedaan. Zij stelt vast dat de eindkwalificaties van zowel de bachelor- als de masteropleiding adequaat zijn geformuleerd en voldoen aan de eisen die aan een afgestudeerde onderwijskundige op wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. De commissie is van mening dat met name in de bacheloropleiding de uitwerking van de eindkwalificaties in vakken en relatie met de Dublin descriptoren duidelijk zichtbaar is. Het verdiepende en specifieke karakter van de masteropleiding komt wat minder goed naar voren in de eindkwalificaties. Ondanks deze constatering is de commissie van mening dat er een duidelijk onderscheid is vast te stellen tussen de eindkwalificaties op bachelorniveau en de eindkwalificaties op masterniveau. Daarnaast heeft de commissie vastgesteld dat de opleidingen de eindkwalificaties bijstellen als ontwikkelingen binnen de curricula hiertoe aanleiding geven.

1.2. Overwegingen

De commissie is nagegaan of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen Onderwijskunde aan de Universiteit Twente wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie zijn geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen. Zij heeft de eindkwalificaties in dat kader afgezet tegen het Domeinspecifiek Referentiekader en het profiel en de oriëntatie van de opleidingen.

De commissie concludeert dat het Domeinspecifiek Referentiekader Onderwijskunde een adequaat beeld schetst van het kennisdomein onderwijskunde, de daarbinnen vallende relevante thema's op micro-, meso- en macroniveau en de algemene kennis en vaardigheden waarover afgestudeerden zouden moeten beschikken. Zij zou de instellingen aan willen raden om enkele actuele thema's nadrukkelijker te expliciteren, en de toegevoegde waarde van universitaire onderwijskundige opleidingen in Nederland en hun positionering ten opzichte van buitenlandse opleidingen sterker neer te zetten. Ondanks deze aanbeveling biedt het kader voldoende houvast om te verifiëren of de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen.

De commissie concludeert dat de eindkwalificaties van beide opleidingen aansluiten op het Domeinspecifiek Referentiekader en de aanvullingen die zij hierop heeft gedaan. Daarmee voldoen de eindkwalificaties aan de eisen die aan een afgestudeerde onderwijskundige op wetenschappelijk niveau gesteld mogen worden. Ook stelt de commissie vast dat de eindkwalificaties aansluiten op het profiel en de oriëntatie van de Twentse opleidingen Onderwijskunde.

De commissie heeft een duidelijk beeld gekregen van het Twentse ontwerpprofiel. Met name voor de bacheloropleiding is dit profiel zeer helder uitgewerkt, waarbij zowel de wetenschappelijke als de beroepsoriëntatie voldoende aandacht krijgen. Het kenmerkende Twentse profiel wordt door alumni en het werkveld herkend. De commissie vindt het belangrijk dat dit profiel ook in de nieuwe situatie, waarbij de opleiding gedeeltelijk ingebed wordt in de opleiding Psychologie, gehandhaafd blijft en bewaakt wordt. Ook het profiel van de masteropleiding is ontwerpgericht. Het is de commissie echter opgevallen dat in de HRD

track het ontwerpgerichte karakter wat minder goed uit de verf komt. Met het oog op de toekomst van beide opleidingen raadt de commissie aan het ontwerpgerichte profiel te blijven handhaven, te expliciteren en te bewaken.

1.3. Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **goed**.

Masteropleiding EST- voltijd- en deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 1 als **voldoende**.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

2.1 Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de opbouw van en samenhang binnen de curricula (2.1.1.). Vervolgens wordt ingegaan op de mate waarin de eindkwalificaties en de oriëntatie van de opleidingen zijn vertaald binnen de curricula (2.2.2.) en op het didactisch concept (2.2.3.). Tot slot staan de volgende onderwerpen centraal: voorzieningen en ondersteuning (2.2.4.), instroom, studielast en rendementen (2.2.5.), onderwijsgevend personeel (2.2.6.) en opleidingsspecifieke interne kwaliteitszorg, waarbij tevens wordt beschreven welke verbetermaatregelen zijn doorgevoerd naar aanleiding van de vorige visitatie (2.2.7.).

2.1.1. Curricula

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De reguliere opleiding Onderwijskunde is een driejarige opleiding (180 EC). In het programma wordt onderscheid gemaakt in funderende vakken, ontwerpgerichte vakken, onderzoeksgerichte vakken en academische vorming en verbreding.

In de funderende vakken (20 EC) ligt volgens de zelfstudie het theoretische fundament van de opleiding. Studenten volgen de vakken *Onderwijs en opleidingskunde*, *Inleiding psychologie*, *Sociologie, pedagogiek en andragogie*, *Cognitiewetenschap* en *HRD fundamentals*.

De ontwerpgerichte vakken zijn gekoppeld aan een ontwerpgerichte leerlijn. Studenten volgen binnen deze leerlijn Ateliers in combinatie met ondersteunende vakken rondom vier thema's. Zij maken kennis met in complexiteit toenemende ontwerpbenaderingen, -methoden en -technieken van de verschillende deelgebieden en leren deze toepassen bij het oplossen van onderwijskundige problemen. In de ontwerpateliers werken studenten, onder begeleiding van een docent, aan authentieke opdrachten voor externe opdrachtgevers.

In het eerste jaar volgen de studenten de *Atelier 1: Media en Curriculum* en *Atelier 2: Instructie*. Hierbij geldt bijvoorbeeld het vak *Inleiding onderwijskundig ontwerpen* als ondersteunend vak. In het tweede jaar volgen studenten ontwerpateliers 3 en 4, gericht op Onderwijsorganisatie en Management/HRD en Evaluatie en Assessment. Studenten volgen dan onder andere de ondersteunende vakken *Organisatiekunde*, *HRD: theory 4 practice* en *Evaluatie*. In het derde jaar vindt het vijfde atelier plaats. Daarin werken studenten in groepjes aan een opdracht in een zelfgekozen thema (passend binnen de vier eerdere thema's).

De onderzoeksgerichte vakken vallen binnen een onderzoekslijn. Studenten volgen zes vakken waarbij ze vaardigheden verwerven voor het doorlopen van een volledige empirische cyclus. In dit kader volgen studenten bijvoorbeeld de vakken *Inleiding onderzoeksmethodologie* in het eerste jaar en het *Onderzoeksatelier* en *Kwalitatief Onderzoek voor Onderwijskunde* in het tweede

jaar. Daarnaast volgen de studenten diverse vakken op het gebied van Statistiek. In het derde jaar vindt de bacheloropdracht plaats.

De academische vorming en verbreding vindt volgens de zelfstudie plaats in vakken als *Academisch schrijven* in het eerste jaar en *Filosofie en reflectie* in het derde jaar. Daarnaast is de minor bedoeld voor verbreding van de academische kennis en vaardigheden. Vaardigheden komen in verschillende onderdelen van het programma terug. In de Ateliers wordt bijvoorbeeld aandacht besteed aan adviesvaardigheden en projectmanagementvaardigheden. In *Atelier 3: Organisatie en management* schrijven studenten een advies voor een externe opdrachtgever.

De keuzeruimte in het programma is de door studenten zelf in te vullen minor. De major kent geen keuzevakken. In de zelfstudie wordt aangegeven dat studenten binnen sommige vakken aan opdrachten of thema's van hun eigen voorkeur kunnen werken. Ook wordt beschreven dat het voor studenten mogelijk is om de minor in te vullen met een stage of met onderwijskundige vakken van andere opleidingen Onderwijskunde.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft, herkennen de verschillende leerlijnen in het programma. Ze hebben aangegeven dat docenten aan het begin van het vak duidelijk maken binnen welke leerlijn het vak past. Daarnaast vindt volgens de studenten integratie van de leerlijnen plaats in de *Ateliers*. Daarin komen de drie rollen waarvoor studenten worden opgeleid duidelijk terug volgens de studenten.

De commissie is van mening dat de bacheloropleiding een logische opbouw en variatie in vakken kent. Het ontwerpgerichte profiel is duidelijk vertaald en zichtbaar in het programma. De leerlijnen zijn helder verweven binnen het curriculum en ook aan de opbouw van vaardigheden wordt veel aandacht besteed. De *Ateliers* spelen een belangrijke rol in de integratie van de geleerde kennis en vaardigheden. Daarnaast heeft de commissie tijdens de visitatie gezien dat er veel Engelstalige literatuur wordt gebruikt en dat readers jaarlijks worden aangepast aan relevante ontwikkelingen.

In de nieuwe situatie, waarbij de bacheloropleiding Onderwijskunde wordt ingebed in de bacheloropleiding Psychologie, kunnen studenten onderwijskundige vakken volgen in de major en een onderwijskundige minor kiezen waarmee ze kunnen doorstromen naar de masteropleiding EST.

Masteropleiding EST

De masteropleiding kan zowel in voltijd als in deeltijd gevolgd worden. Deeltijdstudenten volgen dezelfde vakken als de voltijdstudenten, maar volgen er minder per jaar. Deeltijdstudenten volgen hun vakken samen met de voltijdstudenten. In deze rapportage zal alleen wanneer relevant worden verwezen naar de deeltijdvariant van de opleiding. De overige bevindingen gelden voor beide varianten.

Studenten kiezen voor de start van de masteropleiding een van de drie tracks:

- CIMA: Curriculum, Instruction and Media Applications;
- EMEA: Educational Management, Evaluation and Assessment;
- HRD: Human Resource Development.

Het is voor studenten ook mogelijk een vrij programma samen te stellen. Daarvoor dienen ze aan een aantal eisen te voldoen en toestemming te vragen bij de examencommissie. De drie

tracks hebben een vergelijkbare opbouw. In het eerste semester verdiepen studenten zich in zes vakken van elk 5 EC in de meest actuele wetenschappelijke theorieën betreffende de gekozen track en de bijbehorende ontwerp- en onderzoeksmethoden (de kernfase). In het tweede semester, de specialisatiefase, staat de mastereindopdracht (en de masterthesis) centraal. Van studenten wordt verwacht dat zij in de mastereindopdracht individueel en zelfstandig een wetenschappelijke ontwerp- en/of onderzoeksopdracht uitvoeren.

De CIMA track kent twee verplichte vakken en vier keuzevakken. De studenten kiezen deze vier keuzevakken uit een lijst van zes vakken. In de EMEA track volgen de studenten vier verplichte vakken en kiezen studenten twee van de drie keuzevakken. De HRD track kent geen keuzevakken. De studenten met wie de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de keuzemogelijkheden (of het ontbreken daarvan in de HRD track).

De alumni met wie de commissie gesproken heeft, zijn tevreden over de aansluiting tussen de bachelor- en masteropleiding. Daarbij is wel aangegeven dat het karakter van de mastertracks verschilt. De HRD track wordt als meer theoretisch ervaren dan de andere twee tracks.

De commissie stelt vast dat de masteropleiding een voldoende logische opbouw heeft. Ze constateert echter ook dat er verschillen zijn tussen de tracks. In de CIMA track is het ontwerpgerichte profiel zichtbaar aanwezig, in de andere twee tracks vindt de commissie het profiel minder expliciet terug. Zij heeft begrepen dat het aantal tracks met ingang van studiejaar 2012-2013 wordt teruggebracht naar twee: Educational Design and Effectiveness (EDE) en Human Resource Development (HRD). De EDE track legt de nadruk op curriculumontwerp en -implementatie en schooleffectiviteit. De HRD track is gericht op het opleiden en leren van werknemers in arbeidsorganisaties. De commissie heeft tijdens de visitatie met het management gesproken over deze veranderingen. Daarin is naar voren gebracht dat het Twentse ontwerpprofiel in de nieuwe tracks centraal zal staan. In de HRD track zullen een aantal ontwerpgerichte vakken opgenomen worden. De commissie moedigt deze plannen aan. Zij hecht veel waarde aan het waarborgen en de zichtbaarheid van het Twentse ontwerpgerichte profiel.

2.1.2. Vertaling eindkwalificaties en oriëntatie

De commissie is nagegaan in hoeverre de door de opleidingen geformuleerde oriëntatie en eindkwalificaties terug zijn te vinden in de curricula, en in welke mate aandacht is voor internationalisering. Zij heeft de tabellen bestudeerd die zijn opgenomen in de zelfstudie, waarin is aangegeven welke onderdelen van de opleidingen gekoppeld zijn aan welke eindkwalificaties en Dublin descriptoren. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie inzicht gehad in de beschrijving, het studiemateriaal en de toetsen van verschillende cursussen. Zij stelt vast dat de inhoud en het niveau van de bachelor- en mastervakken adequaat is en waarborgt dat afgestudeerden voldoen aan de geformuleerde eindkwalificaties. Zoals bij standaard 1 aangegeven vindt de commissie dat met name bij de bacheloropleiding de vertaling van de eindkwalificaties in het programma goed doordacht en geëxpliciteerd is.

Wetenschappelijke oriëntatie

De wetenschappelijke oriëntatie in de bacheloropleiding komt volgens de zelfstudie tot uiting in de onderzoeksleerlijn. In deze leerlijn volgen de studenten in het eerste jaar de vakken *Inleiding Onderzoeksmethodologie*, *Dataverzameling Onderwijskunde* en *Statistiek 1 en 2*, en in het tweede jaar de vakken *Statistiek 3* en *Onderzoeksatelier: professionalisering van docenten*. In het derde jaar voeren de studenten de bacheloropdracht uit. In het eerste jaar wordt aandacht besteed aan alle aspecten rondom het opzetten van een kwalitatief en kwantitatief onderzoek. In de statistiekvakken maken studenten kennis met beschrijvende statistiek, verklarende statistiek en

veel gebruikte statistische technieken. In het tweede jaar voeren zij een eenvoudig onderzoek uit naar aspecten van de professionele ontwikkeling van docenten. Studenten formuleren en operationaliseren een onderzoeksvraag, verzamelen, analyseren en interpreteren data en presenteren de resultaten. In de bacheloropdracht in het derde jaar voeren de studenten individueel een literatuurstudie en een onderzoek uit.

De commissie constateert dat er in de opleiding ruim voldoende aandacht is voor methoden en technieken en wetenschappelijke en academische vaardigheden in de leerlijn die door de verschillende jaren van de opleiding heen loopt. Zij is positief over het bachelorvak *Filosofie en reflectie*. In dit vak leren studenten kritisch na te denken over de status van wetenschappelijke kennis, de effecten van het eigen handelen in de maatschappij en over normatieve perspectieven en visies op de rol van onderwijs in de samenleving.

In de masteropleiding komt de wetenschappelijke oriëntatie volgens de zelfstudie op verschillende manieren naar voren. In het kerndeel van de opleiding volgen de studenten vakken waarin verschillende onderzoeksvaardigheden en -methoden aan bod komen. In de HRD track volgen studenten daarnaast bijvoorbeeld de vakken *Research within organizations* en *Research Skills HRD*. Daarin wordt ingegaan op de wijze waarop leren, opleiden en ontwikkeling in organisaties kan worden onderzocht. In de CIMA track volgen studenten in het derde semester het vak *Research Methodology*. In dat vak worden studenten voorbereid op het schrijven van het onderzoeksvoorstel van de mastereindopdracht. In alle drie tracks komt de wetenschappelijke oriëntatie naar voren in de mastereindopdracht. Daarbij wordt van studenten verwacht dat zij zelfstandig een opdracht met een onderzoeks- of ontwerpgericht karakter uitvoeren. In dat kader maken studenten een onderzoeksvoorstel, voeren ze een literatuurstudie uit en schrijven ze een thesis.

Oriëntatie op de beroepspraktijk

Tijdens de visitatie heeft de commissie de oriëntatie op de beroepspraktijk in verschillende gesprekken aan de orde gesteld. Zij heeft op basis daarvan vastgesteld dat beide opleidingen bewust aandacht besteden aan de voorbereiding op de beroepspraktijk. In beide opleidingen worden studenten regelmatig in contact gebracht met gastdocenten. Daarnaast zijn diverse docenten zelf werkzaam (geweest) in de beroepspraktijk, bijvoorbeeld bij Kessels & Smit The Learning Company, BMC, CITO, Hogeschool Edith Stein en SLO. De opleidingen kennen een werkveldcommissie. Deze bestaat uit zes onderwijskundigen (alumni en niet alumni) die twee keer per jaar bijeen komen. De studenten met wie de commissie gesproken heeft, vinden het positief dat in de opleidingen gewerkt wordt aan projecten voor externe opdrachtgevers. De alumni gaven aan tevreden te zijn over de aansluiting tussen de bachelor- en masteropleiding en tussen de opleidingen en de beroepspraktijk.

De commissie is van mening dat in de bacheloropleiding de wetenschappelijke en beroepsoriëntatie goed zijn uitgewerkt. De uitwerking van de verschillende leerlijnen in het programma waarborgt dat aan beide onderdelen ruim aandacht wordt besteed. Het ontwerpgerichte karakter van de opleiding komt volgens de commissie nadrukkelijk naar voren in de zogenaamde Ateliers. In deze vakken maken studenten opdrachten voor externe opdrachtgevers. De complexiteit van de opdrachten neemt gedurende de opleiding toe. In *Atelier 1* maken studenten bijvoorbeeld een educatieve website voor een museum. Tijdens deze opdracht hebben de studenten drie keer contact met de opdrachtgever. In het tweede jaar schrijven de studenten in *Atelier 3* een advies voor een externe organisatie. In dit atelier wordt ook aandacht besteed aan advies- en gespreksvaardigheden. In het vak *Curriculum, Instructie en Media: Praktijkoriëntatie* analyseren studenten een probleem in de onderwijspraktijk en schrijven daarover een advies. Onderdeel van het tweedejaarsvak *Sociologie, Pedagogiek en*

Andragogie is een werkbezoek aan een school. In *Atelier 5* in het derde jaar kiezen de studenten een opdracht in een domein naar keuze. Van studenten wordt verwacht dat zij deze externe ontwerptraject zelfstandig kunnen structureren en uitvoeren. Ook in andere vakken komen studenten in aanraking met de beroepspraktijk. In het vak *Curriculum Theory* analyseren studenten op een middelbare school een onderdeel van het curriculum en bij het vak *Instructional Theory* ontwikkelen de studenten een instructie. Daarnaast is het mogelijk om de minor in te vullen met een stage.

In de masteropleiding komt de oriëntatie op de beroepspraktijk volgens de zelfstudie op verschillende manieren tot uitdrukking. In de HRD track schrijven studenten in het vak *HRD interventions and consultancy skills* een advies voor een expert en opdrachtgever. In het vak *Career psychology* beschrijven de studenten de carrière van een zelf te zoeken werknemer. In het CIMA vak *Learning and Performance Support* ontwerpen studenten een instructie of handleiding voor een zelf te zoeken externe opdrachtgever.

Internationalisering

De commissie is nagegaan in hoeverre internationalisering een rol speelt binnen de opleidingen. In de bacheloropleiding worden vier vakken in het Engels aangeboden. Daarnaast is het voor studenten mogelijk om de minor in het eerste semester van het derde jaar te benutten voor studie of stage in het buitenland. Uit de zelfstudie en de gesprekken met de studenten blijkt dat hier over het algemeen weinig gebruik van wordt gemaakt. De studenten van de bacheloropleiding hebben weinig behoefte om in het buitenland te gaan studeren.

De masteropleiding is een internationale opleiding en wordt in het Engels verzorgd. In de zelfstudie wordt aangegeven dat het vinden van voldoende Engelstalige afstudeeropdrachten een uitdaging is en dat universiteitsbreed gediscussieerd wordt over de vraag of alle praktijkopdrachten in het Engels moeten worden uitgevoerd. Tevens wordt in de zelfstudie opgemerkt dat het aantal instromende buitenlandse studenten laag is, waardoor het internationale karakter van de opleiding in gevaar komt. De opleiding wil de internationale instroom verhogen door bijvoorbeeld de aanmeldingsprocedures te verbeteren of door mogelijkheden te bieden om onder begeleiding van alumni of via afstandsonderwijs delen van het premasterprogramma in het land van herkomst uit te voeren.

De commissie heeft tijdens de visitatie met de diverse gesprekspartners over internationalisering gesproken. Het management heeft daarbij opgemerkt dat veel internationale studenten die zich aanmelden voor de masteropleiding niet aan de instroomeisen voldoen. Zij komen wel in aanmerking voor het premasterprogramma. Vanwege financiële redenen kiezen deze studenten daar vaak niet voor en stromen zij dus ook niet in in de masteropleiding. Daarnaast is aangegeven dat internationale studenten die het premasterprogramma volgen vaak moeite hebben met het niveau van vakken gericht op methoden en technieken. De opleiding ambieert daarom binnen twee jaar te starten met een pilot waarbij studenten deze vakken op afstand volgen en vervolgens in de zomer naar de universiteit komen voor een 'crash course' methoden en technieken. De opleiding verwacht dat dit ook interessant zal zijn voor belangstellenden die vanuit het werkveld willen instromen in de opleiding.

Naar aanleiding van verschillende gesprekken constateert de commissie dat de mate waarin (internationale en Nederlandse) studenten onderling samenwerken afhangt van de individuele docent. Zij raadt de opleiding dan ook aan haar beleid op dit punt aan te scherpen. Studenten gaven aan dat de mate waarin internationale en nationale studenten samenwerken, verschilt

per vak en track. Bij sommige vakken worden studenten verplicht met elkaar samen te werken. De studenten van de EMEA track (6 studenten waarvan 3 internationaal) bijvoorbeeld, ondersteunen elkaar via email en sociale media. Ook docenten hebben opgemerkt dat per vak wordt bepaald wat de samenstelling van de groepjes zal zijn.

2.1.3. Didactisch concept

De commissie is nagegaan in hoeverre er sprake is van een passend didactisch concept dat vertaald is naar adequate werkvormen en op innovatieve wijze wordt ingezet, zoals dat van een opleiding Onderwijskunde verwacht zou mogen worden.

In de bacheloropleiding wordt gebruik gemaakt van hoorcolleges, werkcolleges, workshops, practica en ateliers als belangrijkste werkvormen. Met name in de workshops en de ateliers komt het ontwerpgerichte karakter van de opleiding nadrukkelijk naar voren. In de ateliers wordt gebruik gemaakt van verschillende werkvormen, waarbij studenten in hoorcolleges, werkcolleges, practica en opdrachten zich de stof eigen maken. In *Atelier 1* bijvoorbeeld volgen de studenten naast hoorcolleges veertien practica van vier uur waarbij ze leren omgaan met specifieke software. Daarnaast voeren ze in groepjes een project uit voor een externe opdrachtgever en worden ze daarin ondersteund middels wekelijkse werkcolleges op het gebied van communicatieve vaardigheden. In *Atelier 5* wordt meer zelfstandigheid van studenten verwacht en dienen de colleges vooral om ervaringen met elkaar te delen en relevante onderwerpen te bespreken. Studenten maken regelmatig groeps- of individuele opdrachten. Een aantal vakken wordt gezamenlijk met studenten van andere opleidingen gevolgd (bijvoorbeeld *Inleiding Psychologie* en de methodenvakken). Deze vakken kennen hoorcolleges en werkcolleges per opleiding.

Bij de methodenvakken kunnen studenten kiezen of ze een normale variant of een intensieve variant willen volgen. Bij de intensieve variant zijn studenten verplicht de werkcolleges bij te wonen en thuiswerkopdrachten te maken. De thuiswerkopdrachten tellen mee bij de bepaling van het eindcijfer.

In de masteropleiding vinden ook hoorcolleges, werkcolleges en practica plaats. Daarnaast werken de studenten bij verschillende vakken aan casussen en opdrachten. In het vak *CIMA design* ontwerpen de studenten bijvoorbeeld een oplossing voor een onderwijskundig probleem. In het vak *Organisational structuring and quality assurance* maken studenten verschillende kleine opdrachten gedurende het vak.

De commissie is van mening dat het didactisch concept van de opleidingen een aantal unieke kenmerken heeft, in de vorm van de ateliers en de workshops. De commissie wil er voor pleiten dat deze kenmerkende onderdelen van het ontwerpgerichte karakter van de opleiding behouden blijven in de nieuwe gedeeltelijke inbedding van de bacheloropleiding in de opleiding Psychologie en in de nieuwe mastertracks.

Contacturen

Het aantal contacturen is in het eerste jaar van de bacheloropleiding gemiddeld 13-15 uur per week. In het tweede jaar varieert het aantal contacturen van zeven tot negen uur per week. In het derde jaar volgen de studenten twee onderwijskundige vakken met gemiddeld zes contacturen per week. Daarnaast volgen studenten een minor en voeren zij in het tweede semester de bacheloropdracht uit. In de uitvoering van de bacheloropdracht worden studenten individueel begeleid. De masteropleiding kent gemiddeld zes tot tien contacturen per week. Daarnaast worden de studenten individueel begeleid tijdens de mastereindopdracht. Bij de CIMA track worden ook thesishoofdstukjes ingericht.

2.1.4. Voorzieningen en ondersteuning

Op basis van de documentatie die zij heeft ontvangen en de gesprekken die zij heeft gevoerd met verschillende gremia, stelt de commissie vast dat er sprake is van adequate voorzieningen en studieondersteuning voor zowel bachelor- als masterstudenten. In de zelfstudie wordt opgemerkt dat de beschikbaarheid van projectruimtes verbeterd kan worden. De commissie heeft hier tijdens de visitatie met studenten over gesproken. Zij hebben bevestigd dat het voor projectgroepen soms lastig is om werkruimte te vinden. Daarnaast worden voor tweede- en derdejaars studenten de computerruimtes niet automatisch gereserveerd, waardoor er soms geen plek is en studenten niet met de benodigde software kunnen werken.

De bacheloropleiding kent een mentoraat voor de eerstejaars studenten. Studenten worden vanaf de start van de opleiding begeleid door een docentmentor. In het eerste jaar zijn er vier individuele voortgangsgesprekken waarin de resultaten worden besproken. De opleiding hanteert met ingang van studiejaar 2011-2012 een bindend studieadvies. Na het eerste jaar wordt de begeleiding over genomen door de studieadviseur.

In de masteropleiding is er voor internationale studenten een mentor. De mentor informeert internationale studenten over de praktische zaken omtrent de opleiding, de keuzemogelijkheden, het Nederlandse onderwijs en sociale klimaat en dergelijke onderwerpen.

Tijdens de visitatie heeft de commissie van studenten en alumni begrepen dat zij over het algemeen tevreden zijn over de ondersteuning die er vanuit de opleiding wordt geboden, zowel door docenten als door de mentoren.

2.1.5. Instroom, studielast en rendement

De kwantitatieve gegevens over de instroom, studielast en rendementen van zowel de bachelor- als de masteropleiding zijn opgenomen in Bijlage 6.

Instroom

De instroom in de bacheloropleiding is de laatste jaren sterk gedaald. De bacheloropleiding kende in 2010-2011 een instroom van 20 studenten. De instroom in de masteropleiding is, volgens de zelfstudie, de laatste jaren redelijk constant gebleven en varieert tussen de 60 en 70 studenten per jaar. Daarbij wordt opgemerkt dat het aantal zij-instromers toeneemt en het aantal instromende studenten van de eigen universiteit afneemt. De opleiding verwacht dat deze trend de komende jaren zal doorzetten, ook gezien het opheffen van de bacheloropleiding Onderwijskunde in 2013. De commissie deelt de zorg omtrent de afnemende instroom vanuit de eigen universiteit en raadt aan om ook via andere wegen te zoeken naar mogelijkheden om de instroom in de masteropleiding te verhogen.

Studielast

De commissie is nagegaan of er sprake is van een reële studielast die overeenkomt met het aantal studiepunten dat per vak en voor de totale opleidingen staat. De visitatiecommissie is van mening dat de bacheloropleiding de studielast evenredig heeft gespreid over het jaar en het totale programma. In de zelfstudie wordt aangegeven dat de opleiding in 2008 een curriculumverzwaring heeft ingevoerd. De opleiding heeft per studiejaar 2011-2012 een bindend studieadvies ingevoerd. Uit de gesprekken met de studenten is gebleken dat de opleiding geen echte struikelvakken kent.

Ook voor de masteropleiding geldt volgens de commissie dat de studielast evenredig verdeeld is over het programma. In de zelfstudie wordt daarbij aangegeven dat met name zij-instromers en buitenlandse studenten regelmatig meer dan 40 uur per week studeren. De opleiding verklaart dit door een verschil in studiecultuur binnen de masteropleiding en de vooropleiding van de studenten. Ook wordt opgemerkt dat er deeltijdstudenten zijn die er bewust voor kiezen om minder tijd per week aan de opleiding te besteden. Met het invoeren van twee instroommomenten en het twee keer aanbieden van de vakken wil de opleiding de studeerbaarheid van de opleiding voor deeltijdstudenten vergroten.

Rendement

In de zelfstudie wordt aangegeven dat het rendement van de bacheloropleiding iets lager is dan het landelijke gemiddelde. De opleiding verklaart dit uit het feit dat een aantal voltijdstudenten de opleiding combineert met een baan en in feite het programma in deeltijd volgt. De uitval is vergelijkbaar met de landelijke cijfers. De opleiding verwacht dat door de invoering van het bindend studieadvies de selectiviteit van het eerste jaar verhoogd zal worden.

Het rendement van de masteropleiding is ook aan de lage kant. De gemiddelde studieduur is de laatste jaren toegenomen naar 21 maanden in 2009-2010. In de zelfstudie wordt aangegeven dat een deel van de voltijdstudenten de opleiding combineert met een baan. Daarnaast wordt opgemerkt dat de verblijfsduur van studenten van de eigen universiteit stijgt. De verwachting is dat dit als gevolg van de langstudeerdermaatregelen zal afnemen. Internationale studenten studeren het snelst, zij ronden de opleiding af in gemiddeld 12 tot 13 maanden. Deze studenten zijn vaak afhankelijk van een eenjarige studiebeurs.

De commissie deelt de zorg van de opleiding inzake het rendement en verwacht dat de aankomende langstudeerdermaatregelen een daling teweeg zullen brengen in de externe activiteiten van studenten en daarmee het studietempo zullen verhogen.

2.1.6. Personeel

Kwaliteit

In de zelfstudie wordt beschreven dat vrijwel alle stafleden actief betrokken zijn bij onderzoek op het deelgebied waarin ze lesgeven. In het gesprek met het management is opgemerkt dat twee van de betrokken docenten (nog) niet gepromoveerd zijn. Voor nieuwe docenten geldt dat zij de basiskwalificatie onderwijs (BKO) dienen te behalen. Het management heeft tijdens de visitatie aangegeven dat recentelijk is besloten dat alle zittende docenten met minder dan 20 jaar ervaring ook de BKO dienen te behalen. Daarnaast wordt universiteitsbreed de seniorkwalificatie onderwijs (SKO) ontwikkeld.

In de zelfstudie wordt aangegeven dat door bezuinigingen op instellingsniveau tijdelijke contracten niet verlengd zijn en het natuurlijk verloop van personeel niet opgevangen is. Er vindt een reorganisatie bij de Faculteit Gedragswetenschappen plaats, waarbij de wetenschappelijke staf voor onderwijskunde zal inkrimpen. De gevolgen hiervan zijn vooral merkbaar in het domein HRD. Relatief veel studenten hebben belangstelling voor deze track terwijl er weinig vaste vakinhoudelijke docenten bij betrokken zijn. Investeringen in dit domein zijn noodzakelijk om de continuïteit in het onderwijs te kunnen garanderen. Tijdens het gesprek met het management is gesproken over de personele bezetting van het HRD domein. Daarin is naar voren gebracht dat er nog geen structurele oplossingen zijn voor dit personele probleem. Vooralsnog wordt gebruik gemaakt van gastdocenten om de vakken te verzorgen. Ook met de studenten heeft de commissie gesproken over de personele bezetting

van het HRD domein. Zij hebben aangegeven dat er in de HRD track relatief weinig verdieping van het HRD domein was. De commissie vindt dit een belangrijk punt van zorg en raadt aan te investeren in met name senior stafleden voor dit domein.

De studenten met wie de commissie gesproken heeft zijn zeer tevreden over de docenten. Docenten zijn deskundig, geïnteresseerd en betrokken. De opleidingen zijn kleinschalig en de docenten zijn goed bereikbaar. Daarnaast is het onderzoek van de docenten zichtbaar in de vakken.

Kwantiteit

Bij de bacheloropleiding zijn volgens de zelfstudie 29 docenten betrokken met een totale omvang van 3,2 fte. De masteropleiding beschikt over 3,5 fte, verdeeld over 21 docenten. De stafstudentenratio voor de reguliere bacheloropleiding is 1:32. De ratio voor de masteropleiding is 1:30. De commissie vindt deze ratio's acceptabel. Bovendien heeft zij van studenten vernomen dat docenten goed bereikbaar en benaderbaar zijn.

2.1.7. Kwaliteitszorg

Betrokkenheid studenten en docenten

De commissie is nagegaan in hoeverre studenten en docenten betrokken en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Voor evaluatie op vakniveau wordt gebruik gemaakt van digitale vragenlijsten onder studenten. De evaluatieresultaten gaan naar de docent en de directe leidinggevende. Docenten wordt gevraagd te reageren op de resultaten en suggesties voor verbetering te doen. Daarnaast vinden zogenaamde evaluatielunches plaats. Deze worden elke semester gehouden met studenten uit een specifiek jaar. Tijdens deze lunches worden vakspecifieke en –overstijgende onderwerpen besproken zoals studeerbaarheid, studielast en afstemming tussen de vakken. De evaluatieresultaten worden door de onderwijscoördinator en de opleidingsdirecteur in overleg met docenten vervat in concrete verbeteracties. Deze worden ter informatie of advisering voorgelegd aan de opleidingscommissie.

Tijdens de visitatie heeft de commissie gesproken met vertegenwoordigers van de opleidingscommissie. Hieruit is gebleken dat de onderwijsbeoordelingen een belangrijk onderwerp van gesprek zijn. Daarnaast is de opleidingscommissie betrokken bij het ontwikkelen van de nieuwe mastertracks en de inbedding van de bacheloropleiding in de opleiding Psychologie.

De commissie is van mening dat de opleidingscommissie op een adequate manier is ingericht en functioneert. De commissie heeft waardering voor de evaluatielunches die elk semester georganiseerd worden. Daarnaast wordt de opleidingscommissie voldoende gehoord door het management.

Verbetermaatregelen

De commissie is nagegaan welke verbetermaatregelen geïnitieerd zijn naar aanleiding van de vorige visitatie. Zij heeft gezien dat er in de afgelopen periode veel wijzigingen zijn gepland en/of doorgevoerd op basis van de resultaten van visitatie in 2006 en evaluatieresultaten van de afgelopen periode. Zo heeft de opleiding de vakken *Onderzoeksatelier* en *Kwalitatief Onderzoek voor Onderwijskunde* opgenomen in het bachelorprogramma. Daarnaast heeft de opleiding een werkveldcommissie ingericht. Ook is een beoordelingsformulier voor de bachelor- en mastereindopdracht opgesteld.

De commissie concludeert dat de opleidingen voldoende aandacht hebben besteed aan de verbetermaatregelen naar aanleiding van de vorige visitatie. Ze stelt vast dat de opleidingen voldoende zicht hebben op en controle hebben over de kwaliteit van het onderwijs.

2.2. Overwegingen

De commissie concludeert dat de programma's, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen het voor instromende studenten mogelijk maken om de eindkwalificaties van beide programma's te realiseren.

De commissie is onder de indruk van de doordachte invulling van het bachelorcurriculum. Zij is van mening dat de bacheloropleiding een logische opbouw en variatie in vakken kent. Het ontwerpgerichte profiel is duidelijk vertaald en zichtbaar in het programma. Er wordt een logisch onderscheid gemaakt in funderende vakken, de ontwerpkeerlijn, de onderzoeksleerlijn en academische vaardigheden en verbreding. De Ateliers spelen een belangrijke rol in de integratie van de geleerde kennis en vaardigheden. De wetenschappelijke- en beroepsoriëntatie van de bacheloropleiding is goed uitgewerkt in het curriculum en de vakken. De wetenschappelijke oriëntatie komt naar voren in de methoden en statistiek vakken die gedurende de gehele opleiding plaatsvinden. In de Ateliers werken studenten (in groepjes) aan authentieke opdrachten voor externe opdrachtgevers.

De commissie stelt vast dat ook de masteropleiding een voldoende logische opbouw heeft. Ze constateert wel dat er verschillen zijn tussen de tracks. In de CIMA track is het ontwerpgerichte profiel zichtbaar aanwezig, in de andere twee tracks vindt de commissie het profiel minder expliciet terug. In de nieuwe HRD track zal een aantal ontwerpgerichte vakken opgenomen worden. De commissie vindt dit belangrijk en raadt de opleiding aan te waarborgen dat het Twentse ontwerpgerichte profiel gewaarborgd en zichtbaar blijft.

Het didactisch concept van de opleidingen kent een aantal unieke kenmerken, in de vorm van de ateliers en de workshops. De commissie wil er voor pleiten dat deze kenmerkende onderdelen van het ontwerpgerichte karakter van de opleiding behouden blijven in de nieuwe gedeeltelijke inbedding van de bacheloropleiding in de opleiding Psychologie en in de nieuwe mastertracks. De voorzieningen en studieondersteuning zijn volgens de commissie adequaat, ook voor de internationale studenten. De rendementen van beide opleidingen kunnen verbeterd worden.

De commissie concludeert dat er sprake is van een adequate staf bestaande uit voldoende en gepromoveerde docenten. Daarnaast is vanuit de faculteit oog voor het professionaliseren van docenten en worden docenten actief betrokken bij de kwaliteit van het onderwijs. Door reorganisaties is de beschikbare staf voor het HRD domein gekrompen. Gezien de belangstelling van studenten voor dit domein, acht de commissie dit niet wenselijk. De commissie vindt dit een belangrijk punt van zorg en raadt aan te investeren in met name senior stafleden voor dit domein.

2.3. Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **goed**.

Masteropleiding EST, voltijd- en deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 2 als **voldoende**.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

3.1. Bevindingen

In deze standaard worden de bevindingen ten aanzien van de toetsing weergegeven (3.1.1.) en wordt vervolgens de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.1.2.).

3.1.1. Systeem van toetsing

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, de procedures rondom toetsing, de toetsvormen en het functioneren van de examencommissie. De commissie constateert dat er op dit moment sprake is van een adequaat systeem van toetsing. De opleidingen maken gebruik van variërende werkvormen, die passen bij het ontwerpgerichte karakter. De examencommissie is zeer actief en screent jaarlijks een steekproef van toetsen en afstudeerscripties.

Toetsbeleid

In de zelfstudie wordt aangegeven dat per vak leerdoelen zijn opgesteld die gerelateerd zijn aan de eindkwalificaties. Per vak wordt met behulp van een toets (tentamen of opdracht) bepaald of de student de leerdoelen heeft bereikt. De toetsvorm wordt daarbij afgestemd op de leerdoelen van het vak. De examencommissie bepaalt of de toetsen van voldoende kwaliteit zijn. In de opleidingen wordt regelmatig in groepen gewerkt. De opleiding heeft voor het beoordelen van groepswork de meelifersregeling opgesteld voor docenten en studenten. De commissie heeft het toetsbeleid bestudeerd en stelt vast dat het omvattend is en op adequate wijze in gaat op alle aspecten van toetsing.

Examencommissie

De examencommissie voert volgens de zelfstudie een kwaliteitscontrole uit op alle examenonderdelen van beide opleidingen. De examencommissie screent daarbij schriftelijke tentamens, (deel)toetsen, afstudeerscripties en verslagen. De screening richt zich op 'bespreekgevallen' uit de vorige toetsronde en een aselechte steekproef van toetsen uit het betreffende jaar. Alle leden van de examencommissie zijn hierbij betrokken. De screening bestaat uit een analyse van de toetsmaterialen en een gesprek met de examiner(en) van het betreffende vak. De examencommissie wil hiermee inzicht krijgen in de kwaliteit van de toetsing en de kwaliteit van de beoordeling van de leerresultaten.

De examencommissie screent ook afstudeerscripties. Bij de jaarlijkse screening wordt gekeken naar de kwaliteit en beoordelingen van een selectie van de afstudeerscripties van het afgelopen kalenderjaar. De vijfjaarlijkse screening heeft tot doel veranderingen in de kwaliteit van de scripties in de tijd te signaleren. Als de beoordeling van de examencommissie sterk afwijkt van de beoordeling van de begeleidende docent, wordt een gesprek met de begeleider gevoerd.

Tijdens de visitatie heeft de commissie met vertegenwoordigers van de examencommissies gesproken over haar rol bij het implementeren van het toetsbeleid en het bewaken van de kwaliteit van toetsing. Zij stelde daarbij vast dat de examencommissie nauw betrokken is bij het proces en de kwaliteit van toetsing in de opleidingen. Naast de screening van de toetsen en scripties is de examencommissie dit jaar ook gestart met het screenen van de opdrachten die in de Atelier-vakken gemaakt worden.

Proces rondom toetsing

In de zelfstudie worden de belangrijkste elementen van de procedure rondom toetsen beschreven. Het onderwijsjaar is verdeeld in vier blokken, met aan het einde van elk blok een tentamenweek. In de cursushandleiding staan de toetsvormen, de toetsprocedure en de beoordelingscriteria beschreven. De uitslag van een tentamen of opdracht wordt binnen vijftien werkdagen na afname bekend gemaakt. Studenten hebben tot twee maanden na het bekendmaken van de uitslag recht op inzage in het beoordeelde werk. In de zelfstudie wordt opgemerkt dat feedback op opdrachten mondeling of schriftelijk gegeven wordt en dat daarbij in toenemende mate gebruik gemaakt wordt van Blackboard. Ook wordt aangegeven dat er geen uniforme richtlijnen zijn voor het geven van feedback. De mate van feedback verschilt per docent en per opdracht. Tijdens de gesprekken met studenten bleek dat ze voldoende op de hoogte zijn van de criteria. Daarnaast zijn ze over het algemeen tevreden over de feedback die ze krijgen.

Ook is door studenten opgemerkt dat tentamenvragen zowel in het Nederlands als in het Engels beantwoord kunnen worden. Voor de Nederlandse studenten betekent dit dat zij de tentamens in hun moedertaal kunnen maken, internationale studenten kunnen dit niet. Het is de commissie bij de bestudering van de masterscripties opgevallen dat deze zowel in het Engels als in het Nederlands geschreven kunnen worden. Tijdens het gesprek met het management is dit bevestigd. Dit komt vooral voor bij externe opdrachten waarbij de voertaal binnen de organisatie Nederlands is. De (openbare) presentatie over de scriptie is wel in het Engels. Net als de commissie zien de examencommissie en docenten dit als een aandachtspunt en hebben zij aangegeven dat overwogen wordt om dit voor alle studenten gelijk te maken.

De commissie constateert dat de vraag of studenten opdrachten of afstudeerscripties in het Nederlands kunnen schrijven afhangt van de individuele docent. Zij raadt de opleiding dan ook aan haar beleid op dit punt aan te scherpen. Eenduidig beleid zal de transparantie naar met name de internationale studenten vergroten. Om Nederlandse opdrachtgevers tegemoet te komen kan bij de afstudeerscriptie bijvoorbeeld onderscheid gemaakt worden in een Nederlandstalig product voor de opdrachtgever en een Engelstalig academisch product.

Toetsvormen

In de zelfstudie wordt aangegeven dat de keuze voor een toets bepaald wordt door de docent op basis van de leerdoelen van het vak. De gekozen toetsvorm wordt ter goedkeuring voorgelegd aan de examencommissie. De opleiding streeft ernaar om toetsvormen te gebruiken die passen bij een ontwerpgerichte wetenschappelijke opleiding, zoals een literatuurverslag, een wetenschappelijk artikel, een ontwerprapport, een adviesrapport of een managementsummary. Beide opleidingen maken gebruik van schriftelijke tentamens (open, meerkeuze of een combinatie daarvan), mondelinge tentamens, schriftelijke werkstukken en presentaties. In de bacheloropleiding worden met ingang van studiejaar 2011-2012 bij enkele vakken tussentoetsen en huiswerkopdrachten gebruikt. Deze toetsen wegen mee in de bepaling van het eindcijfer.

Tijdens en ter voorbereiding op het bezoek heeft de commissie naar verschillende toetsen gekeken. Zij constateert dat de toetsen er over het algemeen adequaat uitzien wat betreft niveau en inhoud. Daarnaast is zij van mening dat het geheel aan toetsen voldoende gevarieerd, doordacht en afgestemd is.

Het beoordelen van groepswork (in met name de Ateliers) is tijdens de gesprekken aan de orde gekomen. Studenten hebben daarbij aangegeven dat de Ateliers afgerond worden met een rapport. De begeleider volgt tijdens het proces ook de ontwikkeling van de studenten en neemt dat mee in de eindbeoordeling. Het zogenaamde *freeriding* kan volgens de studenten leiden tot een lagere beoordeling voor de betreffende student. De studenten zijn bekend met de beoordelingscriteria voor de Atelier-vakken. De studenten met wie de commissie gesproken heeft zijn over het algemeen tevreden over de toetsen en de variatie daarin.

Scriptieprocedure

Studenten ronden de bacheloropleiding af met de bacheloreindopdracht. Dit is een individuele afsluitende proeve van bekwaamheid, met een onderzoekgericht karakter. De opdracht heeft meestal een directe relatie met het onderzoek van de vakgroep waar de opdracht wordt uitgevoerd. De bacheloreindopdracht omvat drie onderdelen: een onderzoeksvoorstel, een literatuurstudie en een onderzoek. Op basis van het onderzoeksvoorstel en de bijbehorende planning sluit de student met de afstudeercommissie het Contract Bacheloropdracht. De resultaten van de literatuurstudie worden in een literatuurrapport beschreven. De resultaten van het onderzoek worden in de vorm van een wetenschappelijk artikel gerapporteerd. Daarnaast houden studenten een presentatie over het onderzoek.

De masteropleiding wordt afgerond met de mastereindopdracht. Deze externe opdracht heeft een ontwerp en/of onderzoekgericht karakter en is zoveel mogelijk gerelateerd aan het onderzoek van de betreffende vakgroep. Ook met masterstudenten wordt een contract voor de uitvoering van de eindopdracht opgesteld. Een onderzoeksvoorstel en een literatuurstudie zijn onderdeel van de opdracht. In de CIMA track zijn literatuuronderzoek (5 EC) en onderzoeksmethodologie (5 EC) expliciete onderdelen van de mastereindopdracht. Studenten volgen deze onderdelen in een vak. Bij de twee nieuwe tracks die vanaf 2012-2013 van start zullen gaan, zal deze werkwijze ook gehanteerd worden.

Beide afsluitende opdrachten worden beoordeeld door de vooraf ingestelde afstudeercommissie, aan de hand van een beoordelingsformulier. Deze bestaat uit een eerste begeleider (voorzitter van de afstudeercommissie) en een tweede begeleider. De tweede begeleider is betrokken bij de beoordeling van het onderzoeksvoorstel en het uiteindelijke onderzoeksrapport. Bij externe opdrachten heeft de externe begeleider een adviesrol in de beoordeling. De beoordeling vindt plaats na de presentatie aan de afstudeercommissie en andere belangstellenden. Het cijfer wordt bepaald door een gewogen gemiddelde van de drie verschillende onderdelen. Tijdens een feedbackgesprek wordt het beoordelingsformulier met de student besproken. Studenten krijgen van het beoordelingsformulier een afschrift.

De masterstudenten met wie de commissie gesproken heeft, hebben aangegeven dat er veel vrijheid is in typen opdrachten. Ook kan het eindproduct variëren, van wetenschappelijk artikel tot een product of een adviesrapport. Daarnaast wordt in de tracks het scriptieproces op verschillende manieren begeleid. Bij de CIMA track worden thesisgroepjes ingericht en worden studenten daarnaast nog individueel begeleid. Bij de andere twee tracks worden studenten individueel begeleid. De commissie is positief over de thesisgroepjes bij de CIMA track en raadt de opleiding aan deze ook bij de andere tracks te introduceren. Daarmee

ontstaat er niet alleen uniformiteit tussen de verschillende tracks maar worden studenten ook in staat gesteld hun ervaringen met elkaar delen.

De commissie heeft met de examencommissie gesproken over het beoordelingsformulier van de afstudeerscripties. De commissie is van mening dat daarin niet zichtbaar is hoe een cijfer tot stand komt en wat de weging is tussen de oordelen van de twee beoordelaars. Door vertegenwoordigers van de examencommissie is aangegeven dat als basisregel geldt dat de scriptie voldoende dient te zijn. Soms kan echter ook het functioneren van de student invloed hebben op het cijfer, bijvoorbeeld als de student heel goed gefunctioneerd heeft tijdens de eindopdracht. Daarnaast is gesproken over het feit dat voor de bachelor- en mastereindopdracht hetzelfde beoordelingsformulier gebruikt wordt. De vertegenwoordigers van de examencommissie hebben daarover opgemerkt dat met name het niveau van de scripties dient te verschillen. Met de gelijke formulieren wordt gestreefd naar consistentie in de beoordeling door docenten.

Omdat de aard van de bachelor- en mastereindopdracht van elkaar verschillen raadt de commissie aan voor beide opleidingen een apart beoordelingsformulier voor de eindopdracht te gebruiken. Ook adviseert de commissie expliciet te maken hoe de weging tot stand komt. Hierdoor zal de transparantie van de beoordelingen verbeterd worden.

3.1.2. Gerealiseerde eindkwalificaties

De commissie is nagegaan of de studenten van de bacheloropleiding Onderwijskunde en de masteropleiding EST de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij heeft daartoe voorafgaand aan de visitatie van elke opleiding vijftien afstudeerwerken bestudeerd (zie Bijlage 7). Bij het selecteren van de scripties is rekening gehouden met een spreiding van cijfers (lage, gemiddelde en hoge cijfers) en begeleiders. Daarnaast heeft zij tijdens de visitatie tussentijdse en afsluitende toetsen bestudeerd en is zij nagegaan waar afgestudeerden terecht komen. De commissie vindt het niveau van de scripties die zij gezien heeft over het algemeen voldoende. Zij stelt vast dat het ontwerpgerichte karakter van de opleiding met name in de masterscripties terugkomt en dat bij beide opleidingen de scripties van adequaat niveau zijn.

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De commissie heeft vastgesteld dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd door afgestudeerden van de bacheloropleiding. De commissie heeft voorafgaand aan de visitatie haar bevindingen ten aanzien van de bachelorscripties besproken. De commissie was het over het algemeen eens met het cijfer dat door de begeleiders is toegekend aan de scripties. De commissie concludeert dat de scripties qua inhoud en niveau voldoen aan de eisen die gesteld mogen worden aan een bachelorscriptie op academisch niveau. Bij de scripties met een hoge beoordeling was sprake van adequaat literatuurgebruik, een heldere structuur en schrijfstijl. In de conclusies vindt ook regelmatig terugkoppeling naar de gebruikte literatuur plaats. De commissie heeft vastgesteld dat de scripties beoordeeld met een laag cijfer voldoende zijn, maar bijvoorbeeld een beknopte en eenzijdig gebruik van relevante literatuur laten zien, niet transparant zijn opgebouwd of resulteren in een oppervlakkige conclusie. In deze scripties vindt in de conclusies ook geen terugkoppeling naar de gebruikte literatuur plaats.

Masteropleiding EST

Om na te gaan wat het eindniveau is van studenten die de masteropleiding EST afronden, heeft de commissie vijftien scripties beoordeeld. De commissie concludeert dat de cijfers die zij toekent aan deze scripties redelijk overeenkomen met de cijfers waarmee de studenten beoordeeld zijn. Ze merkt daarbij wel op dat de scripties zeer divers van karakter zijn. Zo

heeft de commissie ontwerpgerichte en onderzoekgerichte scripties bestudeerd. Ook vindt de commissie de scripties verschillen in vormgeving, opbouw en structuur.

De commissie stelt vast dat alle scripties tenminste met een voldoende beoordeeld kunnen worden. Bij de scripties met een hoge beoordeling was sprake van een goede literatuuranalyse met voldoende diepgang, een goede onderzoeksopzet of een goed ontwerp en een heldere structuur en schrijfstijl. Scripties beoordeeld met een lager cijfer zijn volgens de commissie van acceptabel niveau, maar bevatten bijvoorbeeld een matige onderzoeksopzet, laten een matig gebruik van wetenschappelijke literatuur zien, of resulteren in een summiere discussie en conclusie. De commissie concludeert dat de scripties over het algemeen van voldoende kwaliteit en adequaat geschreven zijn, voldoende abstract, een duidelijke structuur en een goed verzorgde indruk geven. De commissie constateert ook duidelijk een verschil in niveau in vergelijking met de bachelerscripties. Ten aanzien van de verschillen in vormgeving, opbouw en structuur van de masterscripties raadt de commissie aan studenten expliciet te informeren over de richtlijnen die hiervoor gelden.

De commissie is nagegaan waar afstudeerden van de masteropleiding EST terecht komen en of zij adequaat zijn voorbereid op deze functie. In de zelfstudie wordt verwezen naar de meest recente landelijke WO-monitor. Daaruit blijkt dat de overgrote meerderheid van oudstudenten werkzaam is in een functie op WO-niveau. Ook werkt de overgrote meerderheid in een functie die aansluit bij de opleiding. Afgestudeerden vinden snel (binnen vier maanden) een baan. Tijdens de visitatie heeft de commissie met alumni gesproken. Zij vinden dat de opleiding hen voldoende bagage heeft gegeven om hun functie naar behoren te vervullen. De alumni vinden dat ze via TOPOS, de alumnivereniging, goed geïnformeerd worden over de opleiding. Op basis van de scripties die zij heeft ingezien en de informatie die zij heeft ontvangen over de werkzaamheden van afgestudeerden stelt de commissie vast dat de beoogde eindkwalificaties van de masteropleiding worden gerealiseerd.

3.2. Overwegingen

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij concludeert dat er sprake is van een adequaat systeem van toetsing en is er van overtuigd dat er voldoende valide en betrouwbaar wordt getoetst of studenten de eindkwalificaties behaald hebben. Het verdient volgens de commissie aanbeveling voor de bachelor- en mastereindopdracht een apart beoordelingsformulier te hanteren en daarop de weging van de verschillende onderdelen meer zichtbaar te maken. Ook vindt de commissie het wenselijk dat de opleiding eenduidig beleid formuleert over de taal waarin toetsen en scripties gemaakt dienen te worden. De commissie is onder de indruk van de werkzaamheden van de examencommissie. De examencommissie heeft een actieve rol in het jaarlijks beoordelen van toetsen en scripties.

Om het eindniveau van de studenten te behalen heeft de commissie scripties ingezien van de bacheloropleiding en de masteropleiding. Op basis van deze scripties, de informatie die zij heeft ingezien tijdens de visitatie (stageverslagen van de masteropleiding) en de informatie die zij heeft ontvangen over de uitstroom van beide opleidingen stelt zij vast dat studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

3.3. Conclusie

Bacheloropleiding Onderwijskunde: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Masteropleiding EST – voltijd- en deeltijdvariant: de commissie beoordeelt Standaard 3 als **voldoende**.

Algemeen eindoordeel

Het eindoordeel over de *voltijdvariant van de Bacheloropleiding Onderwijskunde* is **goed**.

Het eindoordeel over de *voltijdvariant van de Masteropleiding EST* is **voldoende**.

Het eindoordeel over de *deeltijdvariant van de Masteropleiding EST* is **voldoende**.

BIJLAGEN

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. J. J. G. Van Merriënboer (voorzitter) is hoogleraar Learning and Instruction bij de vakgroep Educational Development and Research en onderzoeksdirecteur van de Graduate School of Health Professions Education (SHE) van Maastricht University. Hij is eerder werkzaam geweest bij de Universiteit Twente (1984-1997), waar hij in 1990 Cum Laude promoveerde, en de Open Universiteit Nederland (1998-2009), waar hij als hoogleraar verantwoordelijk was voor het opzetten van een onderwijskundig onderzoeksprogramma. Hij was tot 2012 Onderwijsdirecteur en Wetenschappelijk Directeur van het Interuniversitair Centrum voor Onderwijswetenschappen (ICO) en is momenteel interim-voorzitter van de Programmaraad voor het Onderwijsonderzoek (PROO) van NWO. Zijn onderzoek richt zich op het ontwerpen van onderwijs en opleidingen, complex leren, en het educatief gebruik van ICT. Zijn meermalen bekroonde vier-componenten instructie-ontwerpmodel (4C/ID) wordt (inter)nationaal veel gebruikt voor cursus- en curriculumontwikkeling. Hij publiceerde verschillende Engelstalige boeken (vertaald in het Koreaans, Chinees, Spaans en Nederlands) en meer dan 150 artikelen in internationale tijdschriften. Hij is Associate Editor van het tijdschrift *Learning and Instruction* en lid van de redactieraad van een groot aantal andere tijdschriften.

Prof. dr. P. Van Petegem (vice-voorzitter) is gewoon hoogleraar Onderwijskunde aan het Instituut voor Onderwijs- en Informatiewetenschappen van de Universiteit Antwerpen. Hij leidt er de onderzoeksgroep EduBRON (www.edubron.be) en het Expertisecentrum Hoger Onderwijs (www.ua.ac.be/echo). De rode draad doorheen zijn onderzoek is evaluatie, en dit zowel op microniveau (bv. onderzoek naar leerconcepties en –patronen bij leerlingen en studenten), op mesoniveau (ontwikkeling van instrumenten voor zelfevaluatie van scholen, de relatie tussen interne en externe evaluatie van scholen, onderwijsvernieuwingprojecten), als op macroniveau (implementatie van beleid inzake gelijke onderwijskansen, participatie, internationaal vergelijkend onderzoek naar procesindicatoren). Zijn onderwijsopdracht situeert zich in het masterprogramma opleidings- en onderwijswetenschappen en in de eerste graadlerarenopleiding. Hij publiceerde verschillende boeken, artikels in internationale tijdschriften en hij is reviewer voor tal van internationale tijdschriften. Hij is Editor van het tijdschrift *Studies in Educational Evaluation* en hij is lid van de redactie van een aantal tijdschriften.

Prof. dr. M. Valcke is hoogleraar Instructional Sciences en Voorzitter van vakgroep Educational Studies (Onderwijskunde) aan de Universiteit Gent. Voordien was hij tien jaar werkzaam aan de Open Universiteit Nederland. Zijn onderzoeksterrein is vooral toegespitst op open en afstandsleren, de innovatie van Hoger Onderwijs, kwaliteitszorg (performance indicatoren studies) en het geïntegreerde gebruik van informatie en communicatietechnologieën. Vanuit deze oriëntatie participeert hij aan een groot aantal visitaties in binnen- en buitenland. Hij benadrukt vooral evidence-based teaching en learning strategieën. Naast betrokkenheid in opleidingen in Vlaanderen is hij gastprofessor aan de Beijing Normal University en gastdocent in verschillende masteropleidingen in Nederland. Hij is betrokken in een groot aantal nationale en internationale onderzoeken en (ontwikkelings-)samenwerkingsprojecten in Europa, Afrika en Latijns-Amerika. Naast projecten voor de Europese Gemeenschappen voerde hij consultancy activiteiten uit voor de Wereldbank, opdrachten voor nationale overheden, samenwerkingsprojecten met privé-bedrijven, enzovoort. Hij is voorzitter van de adviesraad Studiekeuze123 bij SURF en nauw betrokken bij de Nationale Studenten Enquête. Onderzoeksmatig is hij betrokken bij FWO, NWO, SSHRC (Canada). Hij publiceerde verschillende boeken, artikelen in internationale tijdschriften en is editor/reviewer in een groot aantal tijdschriften, waaronder *Computers in*

Human Behavior, Computers & Education, Journal of the Learning Sciences, Learning & Instruction, Internet & Higher Education.

Prof. dr. J. Elen is gewoon hoogleraar Onderwijs- en Opleidingskunde en vicedecaan onderwijs van de Faculteit Psychologie en Pedagogische Wetenschappen aan de KU Leuven. Hij promoveerde aan de KU Leuven in 1993 en was nadien diensthoofd van de onderwijskundige dienst van de KU Leuven (de Dienst Universitair Onderwijs). Hij is thans verantwoordelijk voor inleidende colleges Instructiepsychologie en –technologie en verdiepende colleges rond educatieve technologie en educatief ontwerpen. Tussen 2006 en 2010 was hij coördinator van het expertisenetwerk van de lerarenopleidingen ‘School of Education’. Zijn onderzoek situeert zich op het vlak van het feitelijk gebruik door studenten van leeromgevingen en de wijze waarop dit kan worden aangestuurd, de integratie van onderzoek en onderwijs en de impact daarvan op kritisch denken. Hij is Associate Editor van Instructional Science en lid van de redactieraad van tal van tijdschriften.

Prof. Dr. Regina H. Mulder is sinds 2004 hoogleraar Allgemeine Pädagogik (Educational Science and Pedagogy) aan de University of Regensburg. Daarvoor was zij adjunct directeur van het universitair onderzoeksinstituut RISBO (EUR). Zij is gepromoveerd op de ontwikkeling en evaluatie van complexe leeromgevingen in het beroepsonderwijs. Daarna heeft zij veel (opdracht)onderzoek in met name het beroepsonderwijs verricht voordat zij naar Regensburg vertrok. Haar onderzoek richt zich op een grote diversiteit aan thema’s op het gebied van ‘Vocational Education and Training and Learning in Organisations’, waarover zij publiceert in internationale tijdschriften en boeken. Zij is in meerdere editorial boards (waaronder Educational Research Review, HRD-I, European Journal of Training and Development and (occasional) reviewer voor o.a. European Journal of Work and Organizational Psychology, Vocations and Learning and High Ability Studies. Zij heeft deelgenomen aan het internationale COST programma (1999-2004) en is momenteel EARLI SIG Coördinator. Zij was drie jaar lang lid van de NWO beoordelingscommissie voor het VICI-programma en sinds vele jaren reviewer voor NWO-PROO. Zij heeft in Regensburg de Bachelor en Masterstudies opgezet en een international Master (met University of Turku). Momenteel begeleidt zij 14 promotietrajecten. Aan de universiteit van Regensburg was zij decaan van de faculteit, en is momenteel (gekozen) lid van de senaat (universiteitsraad). Zij heeft deelgenomen aan meerdere visitatiecommissies in verscheidene landen (Hungary/UK; Germany, NL).

drs. B. Zandsteeg is opleidingskundig consultant bij TriamFloat sinds 2001. Van 2007 tot 2011 vervulde zij de functie van businessmanager, eerst in de branche onderwijs, daarna in de industrie en tot slot in de zorgsector. Vanaf 1 september 2011 is zij ook docent Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Haar expertise gebieden zijn (competentiegerichte) leeromgevingen en toetsen, faciliteren van organisatieleren. Zij is momenteel met name werkzaam als adviseur in de zorgsector en adviseert organisaties veelal op gebied van strategisch opleiden en positioneren van leren. Zij studeerde Medische Biologie en later ook Onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht. Zij schrijft voor bijvoorbeeld Opleiding & Ontwikkeling. Zij is lid van de werkveldadviescommissie van de opleiding Opleidingskunde van de Hogeschool Arnhem Nijmegen.

drs. S. Langerak is business manager bij TriamFloat; een onderwijskundig adviesbureau. Voorheen is zij zelf als consultant bij TriamFloat werkzaam geweest en daarvoor 10 jaar als onderwijskundige in het HBO. Zij richt zich op het acquireren van onderwijskundige opdrachten in het (beroeps)onderwijs, waarbij zij de match maakt tussen de vraag van de klant en de ervaring en expertise van de consultants. Zij stuurt tevens een team van

onderwijskundigen aan dat als consultant werkzaam is bij TriamFloat. Inhoudelijke focus van de dienstverlening in het onderwijs ligt op curriculumontwerp en onderwijs. Tevens ligt veel nadruk op de kwaliteit van toetsing en het professionaliseren van betrokkenen in het proces van examineren en toetsen. Kwaliteitszorg is tevens een speerpunt in de begeleiding van opleidingen en onderwijsinstellingen. Het betreft de kwaliteit op opleidingsniveau en de kwaliteit van het kwaliteitssysteem van een onderwijsinstelling. Naast haar rol als business manager is voert zij soms opdrachten uit bij klanten. Dit betreft met name vraagstukken op het gebied van accreditatie van bestaande en nieuwe opleidingen.

P.J. Smits is student van de bacheloropleiding Onderwijskunde en pre-masteropleiding Communication Studies aan de Universiteit Twente. Hij heeft voornamelijk affiniteit met moderne media-toepassingen in educatie. Tijdens zijn studie is hij actief geweest in diverse besturen en commissies van onder andere een studievereniging, heeft hij zitting genomen in de Faculteitsraad van de faculteit Gedragswetenschappen en is hij voor diverse diensten van de Universiteit Twente student-assistent geweest. Daarnaast was hij portefeuillehouder educatie bij de ontwikkeling van de serious game Wettenstrijd en is hij in 2010 zijn eigen onderneming Syndesign gestart.

T. Hoogerwaard BSc is student van de masteropleiding Onderwijskundig Ontwerp en Advisering aan de Universiteit Utrecht. Hiervoor heeft zij aan dezelfde instelling de bacheloropleiding Onderwijskunde afgerond. Tijdens haar studie heeft zij als studentlid zitting gehad in verschillende bestuurlijke gremia zoals de opleidingscommissie Onderwijskunde, het managementteam Onderwijskunde en de Board of Studies Undergraduate School Social and Behavioral Sciences. Daarnaast heeft zij ervaring als student-assistent in het onderwijs van verschillende onderwijskundige cursussen.

Bijlage 2: Bezoekprogramma

8.30 tot 9.30 uur: Management

- Erwin Seydel (voormalig decaan)
- Dr. Irene Visscher-Voerman (OLD tot 1 feb. 2012 en opsteller zelfstudierapport)
- Dr. Petra Fisser (nieuwe OLD)
- Jan Nelissen (onderwijscoördinator)

9.30 tot 10.30 uur: Studenten (OWK-bachelorstudenten, pre-M student, en EST-masterstudenten)

- Bas Roelofs (B-1)
- Nienke Veldscholten (B-2)
- Julia Koch (B-3)
- Kim Evers (M-EST – CIMA)
- Irene Steens (M-EST – HRD)
- Hilda Huigen (NL - EMEA)
- Longquan (Leo) Lin (International student / M-EST – HRD)
- Elisha Omoso (International student / M-EST – CIMA)

10.30 tot 11.15 uur: Docenten

- Dr. Maaike Endedijk (voormalig OP&HRD, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Drs. Maria Hendriks (voormalig O&M, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Prof. dr. Cees Glas (OMD, leerlijn M&T, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Dr. Hans van der Meij (IST, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Dr. Bart Ormel (voormalig C&O, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Prof. dr Peter Slegers (voormalig O&M, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Dr. Joke Voogt (voormalig C&O, betrokken bij B en M-onderwijs)
- Dr. Amber Walraven (voormalig C&O, betrokken bij B en M-onderwijs)

11.15 tot 11.30 uur: Pauze

11.30 tot 12.00 uur: Opleidingscommissie (OLC)

- Dr. Martina Meelissen (voorzitter, docent-lid)
- Dr. Gerard Gervedink Nijhuis (docent-lid)
- Dr. Adam Handelzalts (docent-lid)
- Dr. Ard Lazonder (docent-lid)
- Drs. Sebie Oosterloo (docent-lid)
- Evelien Dam (student-lid)
- Stefanie Huijzer (student-lid)

12.00 tot 12.45 uur: Lunch

12.45 tot 13.30 uur: Examencommissie en studieadviseur

- Dr. Ir. Jean Paul Fox (voorzitter examencommissie)
- Dr. Hans Luyten (lid examencommissie)
- Dr. Kim Schildkamp (lid examencommissie)
- Drs. Yvonne Luyten-de Thouars (studieadviseur)

13.30 tot 14.00 uur: Alumni

- Drs. Elisabeth Langeveld-Verhoeff (alumna doctoraalprogramma, lid werkveldcommissie)
- Martine ter Braack, MSc (CIMA specialisation)
- Amy Lenderink-Hylton MSc (EMEA specialisation)
- Marit Nieuwenhuys MSc (HRD specialisation)
- Ayoub Kafyulilo MSc (CIMA specialisation)

14.00 tot 14.30 uur: Voorbereiden eindgesprek

14.30 tot 15.30 uur: Eindgesprek

- Dr. Irene Visscher-Voerman (OLD tot 1 feb. 2012 en opsteller zelfstudierapport)
- Dr. Petra Fisser (nieuwe OLD)
- Jan Nelissen (onderwijscoördinator)

15.30 tot 17.30 uur: Opstellen bevindingen

17.30 tot 17.45 uur: Mondelinge rapportage

17.45 tot 18.15 uur: Borrel

Bijlage 3: Domeinspecifiek referentiekader Onderwijskunde

Inleiding

In dit document wordt een referentiekader voor de discipline Onderwijskunde gepresenteerd. Daarbij is gestart vanuit het referentiekader zoals gepresenteerd in het visitatierapport uit 2006 (QANU, 2006). De huidige stand van zaken in de discipline vertoont grote overeenkomsten met die van vijf jaar geleden, hoewel er wel een paar verschuivingen waar te nemen zijn (zoals ook verwoord in het rapport van commissie de Graaf).

Hierna wordt een beschrijving gegeven van het kennisdomein van de onderwijskunde en wordt een overzicht gegeven van de domeinen waarop kennis, inzicht en vaardigheden van een onderwijskundige worden verondersteld. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de bachelor- en masterafgestudeerde.

Het vakgebied Onderwijskunde

Onderwijskunde is een wetenschappelijke discipline waarbinnen bestudeerd wordt hoe en onder welke condities leerprocessen verlopen en waarbinnen producten of processen ontworpen en onderzocht worden met als doel leerprocessen te bevorderen. Daarbij worden verschillende niveaus onderscheiden: micro, meso en macro. Bovendien kan dit zich in verschillende contexten afspelen, zowel binnen het onderwijs als binnen arbeidsorganisaties.

Op het microniveau gaat het om de lerende. Hier staat centraal het onderzoeken en het ontwikkelen, implementeren en evalueren van onderwijs- en leerprocessen, van curricula en van leeromgevingen binnen scholen of arbeidsorganisaties, en in toenemende mate in zelforganiserende omgevingen. Op het mesoniveau gaat het om leiderschap aan en organisatie en inrichting van scholen, instituten, en relatienetwerken. Het macroniveau betreft het landelijk of internationaal niveau. Daar worden het onderwijsbeleid en de relatie tussen onderwijs en maatschappij (loopbanen, arbeidsmarkt) of tussen leren en werken bestudeerd.

De discipline heeft een sterk multidisciplinair karakter en een breed toepassingsgebied (zie vergelijkende analyse van het Nuffic, 2005). Die multidisciplinariteit komt o.a. tot uitdrukking in de Nederlandstalige en Engelse naamgevingen van de opleidingen die in het Croho onder het label Onderwijskunde worden geschaard: Onderwijskunde, Onderwijswetenschappen, Educational Sciences en Learning Sciences.

Zowel nationaal als internationaal zijn er vijf hoofdgroepen opleidingen te onderscheiden:

- Onderwijskundeopleidingen met sterke wortels in de pedagogische wetenschappen;
- Ontwerpgerichte onderwijskundige opleidingen die zijn voortgekomen uit de ontwikkelingen op het gebied van onderwijsmedia en -technologie en het systematisch ontwerpen van instructie;
- Onderwijskundeopleidingen met sterke wortels in beleid- en organisatiewetenschap;
- Onderwijskundeopleidingen die gesitueerd zijn in het veld van de *'Human Resource Development'* (HRD);
- Onderwijskundeopleidingen met een focus op vragen ten aanzien van curriculum, leeromgeving en leraar.

De historische achtergrond werkt door in de inhoud, organisatie en vormgeving van de opleidingen, evenals recente tendensen in het onderwijs, het onderzoek en de samenleving. De maatschappelijke zorg om de kwaliteit van het onderwijs heeft o.a. geleid tot een roep om

meer evidence-based onderwijs, hetgeen tot het initiatief TIER¹ heeft geleid. Iets vergelijkbaars geldt voor de veranderingen in de bevolkingssamenstelling in de grote steden, hetgeen o.a. heeft geleid tot de inrichting van een opleiding pedagogiek en onderwijskunde aan de EUR². Ook heeft zich in de afgelopen jaren een onderzoeksrichting uitgekristalliseerd die wordt aangeduid met 'Learning Sciences'³, waarin de scope expliciet wordt verbreed naar vraagstellingen rond leren buiten de onderwijssetting. Wereldwijd tooien zo'n 20 instituten zich met deze naam, waaronder twee in Nederland. Deze tendens wordt mede gevoed door subsidieprogramma's van de EU in het kader van de FP6 en FP7 programma's die gericht zijn op het ontwerp en de instrumentatie van deze processen.

De aan deze richtingen verbonden opleidingen zijn doorgaans op heel verschillende wijzen georganiseerd en vormgegeven. De opleidingen in het domein Onderwijskunde kennen daarom vele accenten en specialismen, zowel binnen de bachelorprogramma's als de masterprogramma's. Ook de namen van de opleidingen verschillen. In de rest van deze tekst zal worden gesproken over 'de onderwijskunde'.

Bij het onderzoeken van onderwijskundige thematieken of het ontwikkelen van onderwijskundige producten worden wetenschappelijke inzichten toegepast (methoden, theorie, empirie) uit onder andere de disciplines pedagogiek, sociologie, psychologie, neuroscience, economie, organisatiekunde en rechtswetenschappen, informatica en ontwerpwetenschappen.

In hun werkwijze dienen onderwijskundigen cognitief en metacognitief met wetenschappelijke kennis en inzichten te kunnen omgaan, en die adequaat te kunnen toepassen in onderzoek en in de oplossing van problemen binnen de praxis waarin of ten behoeve waarvan zij werkzaam zullen zijn. Ze hebben een kritische en onderzoekende houding tegenover verschijnselen en gebeurtenissen in onderwijs en opleidingen, mede in hun maatschappelijke context. In zowel wetenschappelijk onderzoek als de praxis wordt vaak samengewerkt, mede vanwege de grote complexiteit van de maatschappelijke werkvelden onderwijs en opleidingen, en de hoge omloopsnelheid van informatie.

Het onderzoek stoelt onder meer op de (toegepaste) methodenleer en statistiek, naast de binnen de Onderwijskunde ontwikkelde onderzoeksmethoden waaronder ook ontwerpgericht onderzoek. De gebruikte methoden van onderzoek (methodologie, kwalitatieve en kwantitatieve analysetechnieken) zijn grotendeels ontleend aan de bijdragende wetenschappen; daarnaast zijn binnen de onderwijskunde speciale methoden, waaronder ontwerpgericht onderzoek, en werkwijzen ontwikkeld.

Het niveau van de afgestudeerden

In deze paragraaf wordt onderscheid gemaakt tussen het eindniveau van de bachelor- en masteropleidingen. De eisen t.a.v. de bachelorafgestudeerden betreffen de breedte van het domein. Onderwijskundigen die op masterniveau werken, hebben zich doorgaans verdiept in een van de deeldomeinen en kenmerken zich door een grotere mate van zelfstandigheid, kunnen omgaan met hogere mate van complexiteit, samenwerken met en/of (bege)leiden van mensen met verschillende (multidisciplinaire) taken binnen projecten, en de mate waarin zij in staat zijn tot transfer van hun kennis en vaardigheden naar nieuwe situaties.

¹ De daarbij behorende masteropleiding is niet betrokken bij deze accreditatieronde.

² Ook niet betrokken bij deze accreditatieronde.

³ De vertaling Leerwetenschappen is ongebruikelijk vanwege de ambiguïteit. De commissie De Graaf heeft gekozen voor de term OnderwijsLeerwetenschappen om het hele gebied te omschrijven.

Bacheloropleiding

Algemene eisen met betrekking tot afgestudeerden zijn de volgende.

Kennis en inzicht

De onderwijskundige heeft kennis van en inzicht in:

- de ondersteunende wetenschappen pedagogiek, (onderwijs)psychologie, neurowetenschappen (onderwijs)sociologie en (wetenschaps)filosofie en ethiek in het algemeen en in het bijzonder toegepast op onderwijskundige vraagstukken en ethische vraagstukken in het onderwijs en binnen opleidingen;
- curriculumtheorie (curriculumconcepten, strategieën voor curriculumontwikkeling);
- instructietheorie (leerpsychologie, instructie-ontwerp, het inrichten van leerprocessen);
- evaluatie en assessment (beoordelen van leerprocessen en -prestaties, programmaevaluatie, bepalen van de resultaten van leerprocessen);
- leren en opleiden in arbeidsorganisaties (waaronder scholen);
- implementatie van veranderingen en vernieuwingen (in het licht van docent-, curriculum-, en schoolontwikkeling);
- de inrichting van het onderwijs in Nederland en de geschiedenis van opvoeding en onderwijs (het Nederlandse schoolstelsel, en het actuele onderwijsbeleid);
- het gebruik van ICT in het onderwijs of binnen leersituaties binnen arbeidsorganisaties;
- het onderwijs als organisatie ((theorieën over) schoolorganisatie en -management, beleid en innovatie);
- de rol van de docent of trainer als primaire factor bij het realiseren van onderwijsleeromgevingen en het ondersteunen van lerenden op vele gebieden;
- professionalisering van docenten in het kader van kwaliteitsbevordering en organisatieontwikkeling;
- interactieprocessen in leergroepen (zoals schoolklassen, teams, etc.).
- Op het gebied van de methoden en technieken van sociaal-wetenschappelijk onderzoek heeft de onderwijskundige kennis van en inzicht in:
 - het begrippenapparaat dat wordt gebruikt in het sociaal-wetenschappelijk onderzoek in het algemeen en met betrekking tot de eigen discipline (de empirische cyclus, variabelen, onderzoeksontwerpen, populatie en steekproeven);
 - de beschrijvende statistiek en de toetsende statistiek;
 - methoden van dataverzameling en -verwerking (zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden);
 - onderzoeksontwerpen (zoals experimentele en quasi-experimentele designs, ontwerpgericht onderzoek, case studies, correlatieve designs en beschrijvend onderzoek).

Vaardigheden

De domeinspecifieke eisen zijn geformuleerd in termen van kennis en inzicht. Van afgestudeerde bachelors wordt verwacht dat ze die kennis en inzicht zodanig beheersen dat ze deze kunnen toepassen in de beroepspraktijk. Dat betekent dat de afgestudeerde moet beschikken over:

- Het vermogen om verkregen onderzoeksbevindingen op realistische wijze te kunnen beoordelen op nut en bruikbaarheid in de onderwijswerkelijkheid;
- Het vermogen om resultaten van (toegepast) onderzoek duidelijk te rapporteren en te presenteren;

- Het vermogen om leerprestaties te analyseren;
- Het vermogen om onderwijskundige problemen in school- en arbeidsorganisaties te analyseren, en hiervoor oplossingen te ontwerpen in samenwerking met relevante stakeholders (o.m. management, docenten of trainers).
- Het vermogen om samen te werken met mensen met een andere disciplinaire achtergrond.

De academische vaardigheden (zoals schriftelijke en communicatieve vaardigheden, reflecteren, bijdragen aan kennisontwikkeling) worden gezien als eisen die aan het wetenschappelijk onderwijs in het algemeen worden gesteld en worden weerspiegeld in de Dublin-descriptoren. Ze worden dus niet apart in de domeinspecifieke eisen opgenomen, maar dienen op dezelfde wijze beheerst te worden.

Masteropleiding

Binnen het domein waarvoor de master opleidt wordt inhoudelijke verdieping gegeven op een of meerdere deeldomeinen van de onderwijskunde. De richting waarin kan per opleiding verschillen. Omdat deze opleidingen een verdere profilering vormen op een of meerdere deeldomeinen, worden voor de masteropleidingen Onderwijskunde geen minimale domeinspecifieke eisen geformuleerd. Hieronder wordt wel een indicatie gegeven van het niveau dat moet worden bereikt.

Kennis en inzicht

De afgestudeerde moet in staat zijn om:

- Problemen uit de beroepspraktijk te vertalen naar onderzoekbare vraagstellingen ten behoeve van verdere kennis- en praxisontwikkeling;
- De onderzoeksvragen empirisch onderzoekbaar te maken, een onderzoeksmethodiek uit te werken en het onderzoek uit te voeren;
- De resultaten van het onderzoek te betrekken op eerder empirisch onderzoek uit de onderwijskunde; vanuit filosofisch en ethisch perspectief te reflecteren op het onderzoek.
- Ontwerp-vraagstukken kunnen oplossen, rekening houdend met implementatie en evaluatie.

Vaardigheden

Zoals al eerder geschetst, kenmerken onderwijskundigen die op masterniveau werken zich door een grotere mate van zelfstandigheid dan bachelorafgestudeerden, kunnen ze omgaan met een hogere mate van complexiteit en zijn ze (beter) in staat tot het vertalen van hun bevindingen naar nieuwe kennis en naar nieuwe toepassingen in het werkveld ten behoeve van het faciliteren van leren.

Bijlage 4: Eindkwalificaties

Bacheloropleiding Onderwijskunde

De Bacheloropleiding Onderwijskunde (OWK) is een opleiding voor onderwijskundig ontwerpers op het niveau van drie jaar universitaire scholing. Naast de ontwerprol worden de studenten ook voorbereid op rollen van onderzoeker en adviseur. De aldus gevormde junior onderwijskundigen beschikken over:

- A. Voor onderwijskundigen relevante, getoetste basiskennis van psychologie, pedagogiek, andragogiek, sociologie en organisatiekunde
- B. Een overzicht van de onderwijs- en de opleidingskunde en het veld van ‘instructional design and technology’ inclusief de geschiedenis van het vakgebied
- C. Toepasbare theoretische kennis over media, curriculum, instructie, onderwijsorganisatie, onderwijsmanagement, evaluatie en assessment
- D. Ontwerpcompetenties ten aanzien van:
 - a) uitvoeren van een vooronderzoek (inclusief de ontwikkeling van een probleemstelling),
 - b) genereren van ontwerpalternatieven,
 - c) onderbouwd uitwerken van een ontwerp,
 - d) ontwikkelen van (prototypen van) producten,
 - e) (formatieve) evaluatie van ontwerpuitskomsten of producten,
 - f) rapportage aan opdrachtgevers en bij het ontwerpprobleem betrokken anderen,
 - g) implementatie van projectresultaten,
 - h) projectmanagement, en
 - i) kosten/baten-analyse.
- E. Onderzoekscompetenties ten aanzien van:
 - a) ontwikkelen van een probleemstelling inclusief het theoretisch kader waarin de probleemstelling wordt gelegitimeerd,
 - b) kiezen en beschrijven van de onderzoeksmethode waarmee de probleemstelling wordt aangepakt,
 - c) instrumentontwikkeling,
 - d) gegevensverzameling,
 - e) gegevensbewerking,
 - f) gegevensanalyse en -rapportage,
 - g) trekken van conclusies en reflectie op de verkregen resultaten, en
 - h) rapportage in de vorm van artikelen of congrespresentaties die gericht zijn aan het wetenschappelijk forum, opdrachtgevers en/of vakgenoten.
- F. Adviescompetenties:
 - a) ontwikkelen van een probleemstelling naar aanleiding van een adviesvraag inclusief de beoogde aanpak om het advies te ontwikkelen,
 - b) analyse van de situatie waarbij zowel de vaardigheden als ontwerper als die van onderzoeker toepasbaar kunnen zijn,
 - c) genereren van oplossingsalternatieven met een analyse van hun sterke en zwakke punten, en
 - d) formuleren en presenteren van een advies aan de opdrachtgevers en andere betrokkenen.
- G. Algemene competenties met betrekking tot:
 - a) zelfstandig en doelgericht werken, initiatief nemen en keuzes maken in een beroepsmatige context;
 - b) ontsluiten van bestaande (wetenschappelijke) kennis;

- c) vaardigheden ten aanzien van leiding geven, projectplanning, vergadertechniek, computergebruik, mondelinge presentaties voor een groter publiek of wetenschappelijk forum, het schrijven van een rapport of een beleidsnota, vlotte beheersing (in woord en geschrift) van het Nederlands en passieve kennis van het Engels;
 - d) goede sociale en communicatieve vaardigheden.
- H. Reflexief vermogen en ethisch besef als onderdeel van een habitus die gekenmerkt wordt door maatschappelijke betrokkenheid en individueel verantwoordelijkheidsbesef.

Masteropleiding EST

De algemene doelstelling van de Masteropleiding Educational Science & Technology is het afleveren van onderzoeksbekwame, wetenschappelijk geschoolde, zelfstandige en kritische onderwijskundig ontwerpers, beslissers en adviseurs, die een bijdrage kunnen leveren aan het vakgebied van de Onderwijskunde als geheel, en meer in het bijzonder aan dat deelgebied waarop zij door opleiding en ervaring speciaal deskundig zijn.

Domeindeskundigheid

Afgestudeerden hebben een goed en breed overzicht van de onderwijskunde en van de daarin onderscheiden deelgebieden, en specifieke deskundigheid op een van die deelgebieden die productief en creatief gebruikt kan worden in een verscheidenheid van bij dat deelgebied behorende beroepscontexten.

Ontwerpbekwaamheid

Afgestudeerden zijn in staat tot het systematisch analyseren, ontwerpen, ontwikkelen, beproeven en implementeren van ontwerpen ten behoeve van leeromgevingen in uiteenlopende onderwijs- en opleidingscontexten en –arrangementen

Onderzoeksbekwaamheid

Afgestudeerden zijn in staat tot het systematisch verzamelen, analyseren en interpreteren van onderzoeksgegevens, het trekken van conclusies daaruit, en het daarop aansluitend adviseren of beslissen over mogelijke alternatieven en uit te voeren activiteiten, in het bijzonder in een ontwerpcontext.

Adviesbekwaamheid

Afgestudeerden zijn in staat tot het adviseren van (onderwijs-) organisaties, mede gebaseerd op de drie hiervoor genoemde competenties, omtrent de implementatie van (her-)ontworpen leeromgevingen en organisatorische en bestuurlijke arrangementen voor leren en onderwijzen.

Academische reflectie

Afgestudeerden zijn in staat tot het systematisch, vanuit welgekozen wetenschappelijke, sociaal-maatschappelijke en ethische invalshoeken onder kritiek stellen van doorlopen processen, opgeleverde producten en verkregen resultaten. Een dergelijke reflectie draagt bij aan de verdere professionele ontwikkeling van de afgestudeerde onderwijskundige zelf en kan tevens een verbreding en/of verdieping voor het wetenschappelijk vakgebied van de onderwijskunde opleveren.

Bijlage 5: Curricula

Curriculum van de bacheloropleiding Onderwijskunde

Propedeuse			
Semester 1		Semester 2	
Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4
Inleiding psychologie 191942060 4EC	Onderwijs- en opleidingskunde 191912140 4EC		HRD fundamentals 191924010 4EC
Inleiding onderwijskundig ontwerpen 191958400 4EC		Instructional theory 191942080 4EC	Atelier 2: curriculum & instructie 191958310 8EC
Atelier 1: media 191958300 8EC		Curriculum theory 191950380 4EC	
Academisch schrijven: OWK 191960290 4EC			
Inleiding onderzoeksmethodologie 191962150 4EC	Statistiek 1 191962160 4EC	Dataverzameling OWK 191962210 4EC	Statistiek 2 191962170 4EC
16EC	16EC	12EC	16EC
32EC		28EC	

Bachelor 2			
Semester 1		Semester 2	
Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4
HRD: theory 4 practice 191924050 4EC	Cognitiewetenschap 191942100 4EC	Sociologie, pedagogiek & andragogiek 191912090 3EC 1EC	
Organisatiekunde 191920130 4EC	Management of education and training 191920160 4EC	Atelier 4: assessment 191958360 4EC	
		Evaluatie 191920170 4EC	
Curriculum, instructie & media: praktijkoriëntatie 191970230 8EC		Atelier 3: organisatie en management 191958350 2EC 6EC	
Statistiek 3 191962200 4EC	Kwalitatief onderzoek voor OWK 191962220 4EC	Onderzoeksatelier: professionalisering van docenten 191960460 2EC 6EC	
16EC	16EC	15EC	13EC
32EC		28EC	

Bachelor 3			
Semester 1		Semester 2	
Kwartiel 1	Kwartiel 2	Kwartiel 3	Kwartiel 4
Vrije keuze ruimte / minor		Filosofie & reflectie	

30EC		201000161 4EC	
		Atelier 5: ontwerp opdracht 201000167 8EC	
		Bachelor opdracht 201000166 18EC	
15EC	15EC	15EC	15EC
30EC		30EC	

Curriculum van de masteropleiding EST

	Obliged course		Elective course		Final project
Curriculum, Instruction and Media Applications (CIMA)					
Semester 1			Semester 2		
Quartile 1		Quartile 2		Quartile 3	
CIMA themes and approaches 191970300 5EC		CIMA design 191970360 5EC		CIMA literature study 191970380 5EC	
Learning with games and simulations 191970320 5EC		CIMA research Methodology 191970390 5EC		Final project CIMA 191970509 20EC	
Integrating technology in schools: from theory to practice 201000170 5EC		Final project CIMA 191970509 20EC			
Learning and performance support 191970340 5EC					
Learning with multimedia 191970350 5EC					
Pedagogies for flexible learning supported by technology 191970370 5EC					
Curriculum, teacher and school development 191970310 5EC		30EC		30EC	

Human Resource Development (HRD)			
Semester 1		Semester 2	
Quartile 1		Quartile 2	
Theory & foundations of HRD 191950460 5EC		Effective HRD interventions 191950480 5EC	
HRD intervention & consultancy skills 191950470 5EC		Psychology of careers 192903030 5EC	
Research within organisations 192904010 5EC		Research skills HRD 191950450 5EC	
30EC		30EC	

Educational Management, Evaluation and Assessment (EMEA)			
Semester 1		Semester 2	
Quartile 1	Quartile 2	Quartile 3	Quartile 4
Introduction educational evaluation 191960730 5EC	Organisational structuring and quality Assurance 191960710 5EC	Final project EMEA 191960189 30EC	
Introduction educational assessment 191960740 5EC	Setting performance standards 191960720 5EC		
Item response theory and its applications 191960660 5EC	School performance feedback systems 191960680 5EC		
	Linear models for continuous variables 197300140 5EC		
30EC		30EC	

Bijlage 6: Kwantitatieve gegevens over de opleiding

Bacheloropleiding Onderwijskunde

Instroom

Jaar	Cohortomvang met vooropleidingscategorie					Totaal
	VWO	HBO prop	HBO*	Buitenland	Overig	
02/03	14	1	11	1	0	27
03/04	12	2	2	0	0	16
04/05	21	1	12	2	4	40
05/06	27	1	7	2	0	37
06/07	26	3	0	4	0	33
07/08	31	1	1	4	0	37
08/09	12	0	0	3	4	19
09/10	13	1	0	4	2	20

Uitval

Cohort	Uitval Bachelorstudenten bij de opleiding				
	Omvang cohort	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	Selectiviteit van 1e jaar
	absoluut	Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
02/03	14	7	14	14	50
03/04	12	25	33	33	75
04/05	21	0	10	10	0
05/06	27	22	26	30	75
06/07	26	8	15	23	33
07/08	31	6	6	*6	*100
08/09	12	25	25		
09/10	13	*8			

Rendement herinschrijvers

Cohort	Omvang herinschrijvers	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					hoop /inst
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
	Absoluut	Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
02/03	13	93	0	8	62	85	92	92
03/04	9	75	22	44	67	89	89	89
04/05	21	100	5	33	71	71		
05/06	21	78	24	52	67			
06/07	24	92	4	50				
07/08	29	94	17					
08/09	9	75						
09/10	12	92						

Masteropleiding EST

Instroom (voltijd)

Jaar	Eigen universiteit	Andere universiteiten NL	HBO	Buiten HO	Totaal
04/05	18	2	0	13	33
05/06	25	3	4	28	60
06/07	15	4	6	29	54
07/08	26	5	6	8	45
08/09	12	6	6	13	37
09/10	16	4	11	15	46

Instream (deeltijd)

Jaar	Eigen universiteit	Andere universiteiten NL	HBO	Buiten HO	Totaal
04/ 05	18	4	3	1	26
05/ 06	12	4	2	1	19
06/ 07	1	3	4	2	10
07/ 08	8	5	10	1	24
08/ 09	5	3	10	2	20
09/ 10	1	5	8	0	14

Rendement (voltijd)

Afstudeer Cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld
in maanden								
04/ 05	1	6					6	12
05/ 06	12	13	1	14			20	13
06/ 07	17	15	2	16			27	12
07/ 08	14	15	2	31	1	24	13	14
08/ 09	18	19	2	17	3	25	9	12
09/ 10	14	21	2	16	2	29	6	13

Rendement (deeltijd)

Afstudeer Cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld
in maanden								
04/ 05	5	9						
05/ 06	5	18	1	24	1	17	1	23
06/ 07	3	26	1	36				
07/ 08	7	26	1	27				
08/ 09	8	29	1	29	1	28	1	28
09/ 10	5	37	3	41			2	41

Bijlage 7: Bestudeerde bijlagen en documenten

- Scripties en beoordelingsformulieren;
- Voorlichtingsmateriaal;
- Studiemateriaal: boeken en syllabi, readers, studiehandleidingen;
- Verplichte literatuur die studenten zelf (via internet) verzamelen;
- Voorbeelden van werkstukken, portfolio's, onderzoeksverslagen van studenten;
- Scriptiereglementen en richtlijnen voor het maken van werkstukken;
- Stagereglementen/handleidingen;
- Tentamen- en examenreglement;
- Toetsmaterialen (tentamens, toetshandleiding, toetsbeleid en dergelijke) met modelantwoorden;
- Recente verslagen Opleidingscommissie, Examencommissie, onderwijsjaarverslagen, bachelor-masterovergangsregelingen;
- College-, onderwijs- en curriculumevaluaties, studententevredenheidsmonitor(en), etc.;
- Alumni-enquêtes;
- Materiaal over de studieverenigingen;
- Jaarverslagen (onderwijs, onderzoek, laatste drie jaar).

Studentnummers van de geselecteerde bachelorscripties

0128848	0175773	0163791	0163805	0163953	0163961
0149233	0137626	0172391	0096059	0172383	
0137693	0017752	0050784	0137766	0095656	

Studentnummers van de geselecteerde masterscripties- voltijd

0038059	0144177	0017531	0137669	0111392
0092886	1005790	0187054	0141933	
1017012	0197572	0142484	1059912	

Studentnummers van de geselecteerde masterscripties- deeltijd

8715777	0168858	0050806
0155268	0184780	0098264

Bijlage 8. Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: PRDF. DR. J. VAN NERVENBOUYER
KOLINKUSSESDIJKAT 121
ADRES: 6215 KA HAASVELDT

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: HAASVELDT DATUM: 23/2/2012

HANDETEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Peter van Petegem
ADRES: Waverendaelstraat 149
2570 Duffel - België

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden kunnen beïnvloeden;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Duffel DATUM: 23/2/12

HANDETEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Tamara Hoogerwaard*

ADRES: *lageweg 44, 2935 CE, Ouderkerk a.d. Yssel*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN.

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Utrecht*

DATUM: *23.02.12*

HANDTEKENING:

Hoogerwaard

1

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Brenda Zandberg*

ADRES: *Emmachaart 40, bgs AV Diemen*

IS ALS DESKUNDIGE / ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN.

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Diemen*

DATUM: *23 februari 2012*

HANDTEKENING:

Zandberg

1

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Valcke Martin

ADRES: Zilverhof 11, B9000 Gent, België

IS ALS DESKUNDIGE GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN.

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN.

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Gent

DATUM: 1 juni 2012

HANDEKENING:

1

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Tiha Lusing*

ADRES: *De Oude Waterbeek 20, 7535 EZ Usselo*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING.

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEINVLOEDEN.

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN.

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Usselo*

DATUM: *[Handwritten Signature]* 23-2-2012

HANDEKENING:

1

Bijlage commissiesamenstelling Onderwijskunde

	Universiteit van Amsterdam	Universiteit Utrecht	Universiteit Twente	Rijksuniversiteit Groningen	Open Universiteit
Bezoek	2 maart 2012	5 april 2012	5 juni 2012	22 mei 2012	18 juni 2012
Voorzitter	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. J. G. Van Merriënboer	prof. dr. P. Van Petegem
Inhoudelijk	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. P. Van Petegem	prof. dr. J. Elen
Inhoudelijk	prof. dr. R.H. Mulder	prof. dr. M. Valcke	prof. dr. M. Valcke	prof. dr. M. Valcke	prof. dr. R.H. Mulder
Werkveld	drs. B. Zandsteeg	drs. S. Langerak	drs. B. Zandsteeg	drs. B. Zandsteeg	drs. B. Zandsteeg
Student-lid	P. Smits	P. Smits	T. Hoogerwaard BSc	T. Hoogerwaard BSc	T. Hoogerwaard BSc
Secretaris	N.M. Verseput MSc	Drs. T Buising	Drs. T Buising	Drs. T Buising	N.M. Verseput MSc

Instelling:	Opleiding (CROHO-nummer):	Variante(n):	Vervaldatum accreditatie:
Rijksuniversiteit Groningen	M Onderwijskunde (66613)	Voltijd	31-12-2013
Universiteit Twente	B Onderwijskunde (56613)	Voltijd	31-12-2013
	M Educational Science and Technology (60023)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
Universiteit Utrecht	B Onderwijskunde (56613)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
	M Onderwijskunde (66613)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
Universiteit van Amsterdam	B Onderwijskunde (56613)	Voltijd	31-12-2013
	M Onderwijskunde (66613)	Voltijd, deeltijd	31-12-2013
Open Universiteit	M Onderwijswetenschappen (60099)	Deeltijd	31-12-2013